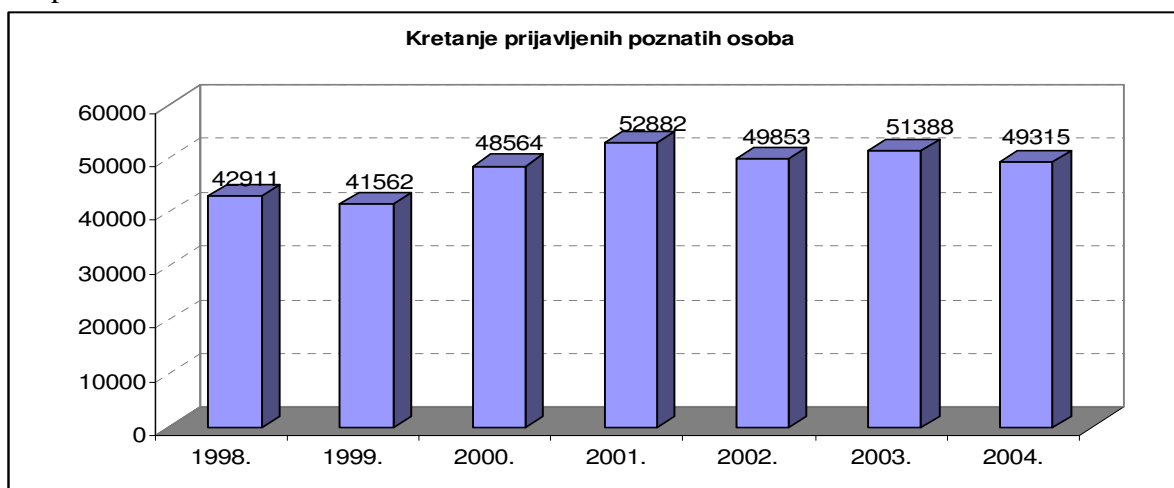

1.1. RAD NA KAZNENIM PREDMETIMA

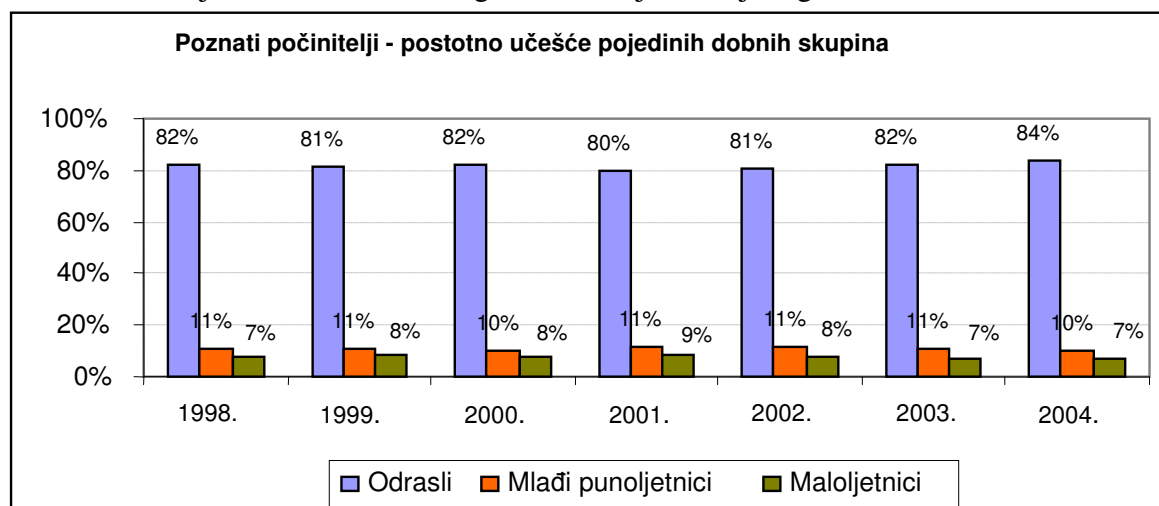
2.1.1. Kretanje i struktura kriminaliteta

2.1.1.1. Kretanje kriminaliteta

U 2004. godini državnim odvjetništvima u Republici Hrvatskoj prijavljeno je ukupno 96.915 poznatih (punoljetnih i maloljetnih) osoba, te nepoznatih počinitelja kaznenih djela, a što je za 2% više nego u 2003. godini, kada je bilo primljeno 92.263 prijave. U ukupnom broju prijavljenih osoba (96915 prijava) poznati počinitelji sudjeluju s 49.416 prijava ili 51%, a nepoznati s 47.499 ili 49%.

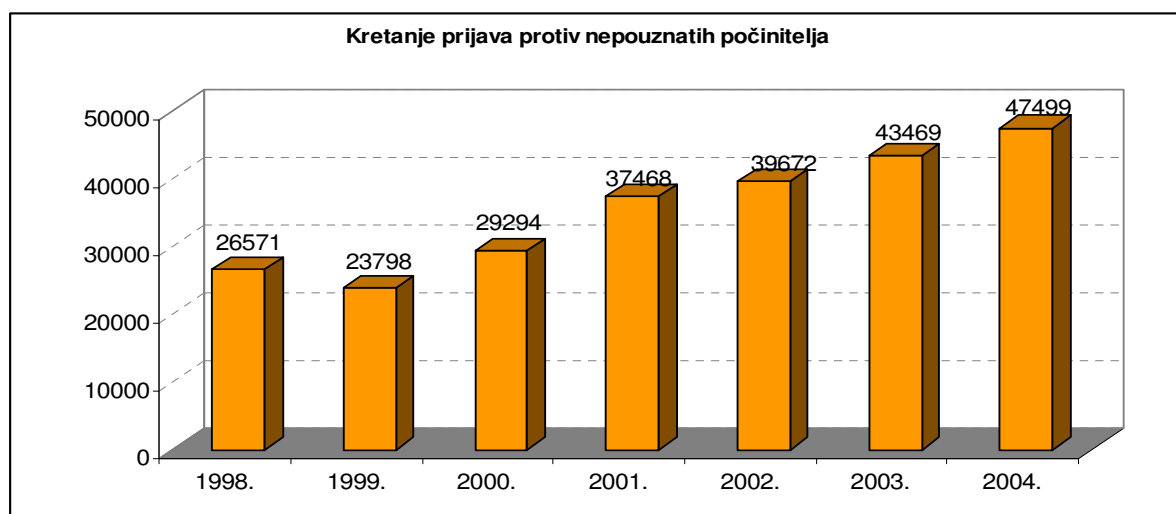

Grafikoni pokazuju kretanje broja prijava u od stupanja na snagu Kaznenog zakona. Gornji grafikon prikazuje kretanje prijava protiv poznatih počinitelja. Najviše prijava primljeno je 2001. godine nakon toga uz manje oscilacije broj prijava pada tako da je u 2004. godine primljeno 4% manje prijava nego u 2003. godini. Struktura prijavljenih poznatih osoba u razdoblju od 1998. do 2004. godine dana je u donjem grafikonu.

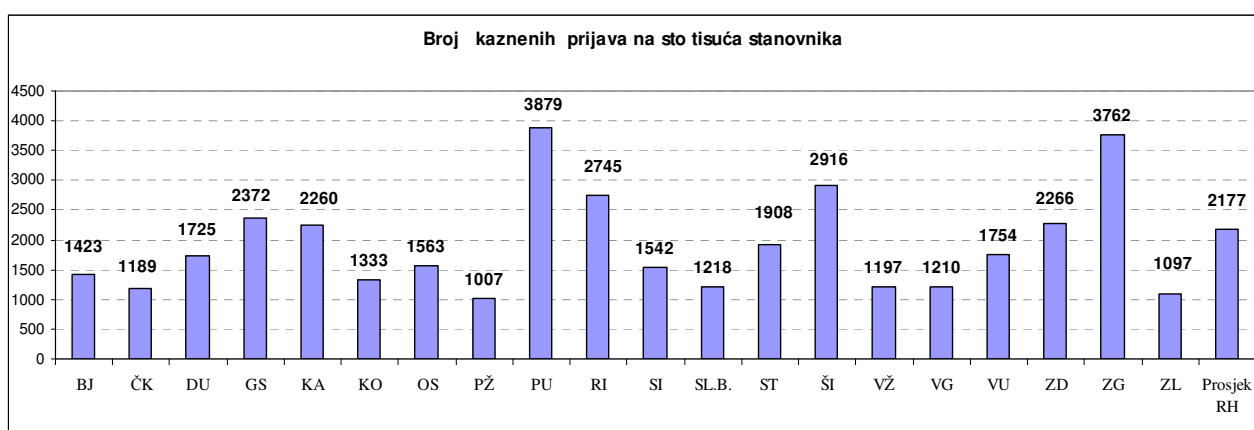
Odrasle osobe su osobe starije od 21 godine, mlađi punoljetnici su osobe u starosti od 18 do 21 godine, a maloljetnici su osobe starosti od 14 do 18 godina. Učešće maloljetnih i mlađih punoljetnih osoba smanjeno je u odnosu na 2003. godinu u kojoj je mlađa populacija sudjelovala s 18%.

Donji grafikon pokazuje kretanje broja prijava protiv nepoznatih počinitelja. Broj ovih prijava neprekidno raste od 1999. godine. Porast u 2004. godini u odnosu na 2003. godine iznosi 9%.

Tablice 1., 2., 3. koje su prilog ovog izvješća (str. 76-78) daju po područjima županijskih državnih odvjetništava prikaz kretanja broja svih prijavljenih poznatih osoba (bez Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, koji je primio 319 prijava) u 2004. godini. Tablica 4. koje je prilog ovog izvješća (str. 79) daje po područjima županijskih državnih odvjetništava prikaz kretanja broja svih prijavljenih nepoznatih osoba u 2004. godini.

Posebno su interesantni podaci o prosječnom broju kaznenih prijava na sto tisuća stanovnika, jer se na osnovu tih pokazatelja ocjenjuje stanje u pojedinoj zemlji. U grafikonu je dan je pregled broja kaznenih prijava po županijama na 100.000 stanovnika.

Grafikon pokazuje da je za područje Republike Hrvatske prosječno primljeno na sto tisuća stanovnika 2177 prijava za kaznena djela, što je bez obzira na moguća različita praćenja stope kriminala, u odnosu na pojedine susjedne europske države povoljno, jer je prema podacima policije u 2003. u Republici Sloveniji prijavljeno na sto tisuća stanovnika 3.869 kaznenih djela, u Republici Italiji 3.865, Republici Mađarskoj 4.144, Republici Austriji 7274 kaznenih djela. Grafikon pokazuje da postoje razlike između pojedinih područja. Visok broj kaznenih prijava u turističkim područjima posljedica je velike koncentracije ljudi u tim

područjima za vrijeme ljetnih mjeseci, a na području Grada Zagreba velikim brojem kaznenih prijava protiv nepoznatih počinitelja (41% svih prijava protiv nepoznatih počinitelja).

2.1.1.2. Struktura kriminaliteta

2.1.1.2.1. Odraslih osoba

Kazneno zakonodavstvo dijeli punoljetne osobe na odrasle osobe – osobe starije od 21 godine i mlađe punoljetne osobe – osobe starosti od 18 do 21 godine.

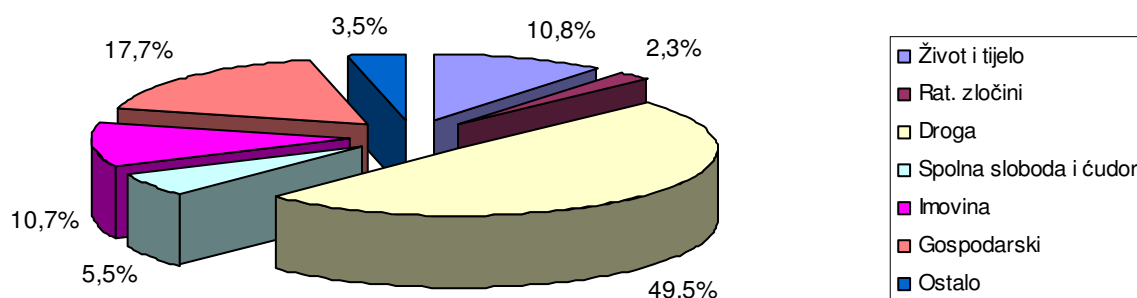
U 2004. godini prijavljena je 41.291 odrasla osoba ili 84% od ukupno 49.416 prijava protiv poznatih počinitelja. Kao i u ranijim godinama najviše odraslih osoba prijavljeno je zbog imovinskih delikata (12.617 osoba ili 30,6% od ukupno prijavljenih 41.291 odraslih osoba). Imovinska kaznena djela bilježe pad od 2,2% u odnosu na 2003. godinu kada je bilo prijavljeno 13.856 osoba. U ukupnoj strukturi prijava protiv odraslih osoba druga su po brojnosti kaznena djela protiv slobode i prava čovjeka i građanina (5 166 prijava ili 12,5%).

Struktura kriminaliteta odraslih osoba dana je u tablici 5. na str. 80, dok je struktura kriminaliteta nepoznatih osoba dana u tablici 8. na str. 82.

Struktura prijavljenih odraslih osoba na područjima pojedinih županijskih državnih odvjetništava, je približno ista kao i 2003. godine, najbrojniji su imovinski delikti. Na području Bjelovara, Gospića, Karlovca, Osijeka, Požege, Siska, Rijeke, Splita, Šibenika, Varaždina i Zlatara slijede prijave za kaznena djela protiv slobode i prava čovjeka i građanina, na području Dubrovnika, Pule, Zadra i Zagreba prijave za kaznena djela vezana za zlouporabu opojnih droga bile su druge po brojnosti, prijave za kaznena djela protiv platnog prometa i poslovanja bile su druge po brojnosti na području Slavenskog Broda i Vukovara, u Velikoj Gorici druge su bile prijave za kaznena djela protiv vjerodostojnosti isprava, dok su prijave za kaznena djela protiv braka, obitelj i mladeži druga bile druga po brojnosti na području Županijskog državnog odvjetništava u Čakovcu i Koprivnici.

Za razliku od strukture kriminala općenito, ukoliko promatramo samo prijave za kaznena djela iz županijske nadležnosti struktura je bitno različita. Skoro polovicu prijavljenog kriminaliteta čine kaznena djela zlouporabe opojnih droga kao što je to i vidljivo iz gornjeg grafikona.

Županijska nadležnost - struktura djela

Struktura prijavljenih kaznenih djela iz nadležnosti Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (u daljnjem tekstu: USKOK) je očekivana i u skladu s njegovom nadležnošću. Ured ima u radu najviše prijave za kazneno djelo iz članka 333. KZ - *Udruživanje za počinjenje kaznenih djela*, uključujući pri tome sva kaznena djela koja je počinila ta grupa ili zločinačka organizacija. Za ova djela prijavljeno je 156 osoba ili 48,9% od ukupnog broja od 319 prijave, slijede korupcijska kaznena djela 125 prijave ili 39,2% prijave itd.

2.1.1.2.2. Mlađih punoljetnih osoba

Tablica 6. na str. 81. daje strukturu kaznenih djela za koja su prijavljene mlađe punoljetne osobe. Kao i kod odraslih najbrojnije su prijave za imovinska kaznena djela (2050 prijava ili 42,2% od ukupno 4 853 prijavljene mlađe punoljetne osobe. Druga po brojnosti su bila kaznena djela vezana na zlouporabu opojnih droga (1 456 prijave ili 30%), što je pad u odnosu na 2003. godinu kako u zastupljenosti u ukupnoj strukturi jer su prijave za ova kaznena djela bile zastupljene s 37%, ali i u apsolutnim brojkama (2020 prijave u 2003. godini/1456 u 2004 ili 27,9% manje).

2.1.1.2.3. Maloljetnih osoba

Tablica 7. koja je u prilogu ovog izvješća (str. 82) pruža uvid u strukturu kriminaliteta maloljetnih počinitelja kaznenih djela. Kao i ranijih godina imovinski delikti (65,5%) daleko su najbrojniji, slijede kaznena djela zlouporabe opojnih droga (13,5%), dok kaznena djela protiv života i tijela u ukupnoj strukturi maloljetničkog kriminaliteta participiraju s 6%, kaznena djela protiv javnog reda i mira s 3,3% itd..

2.1.1. Rad državnih odvjetništava i odluke u kaznenim predmetima

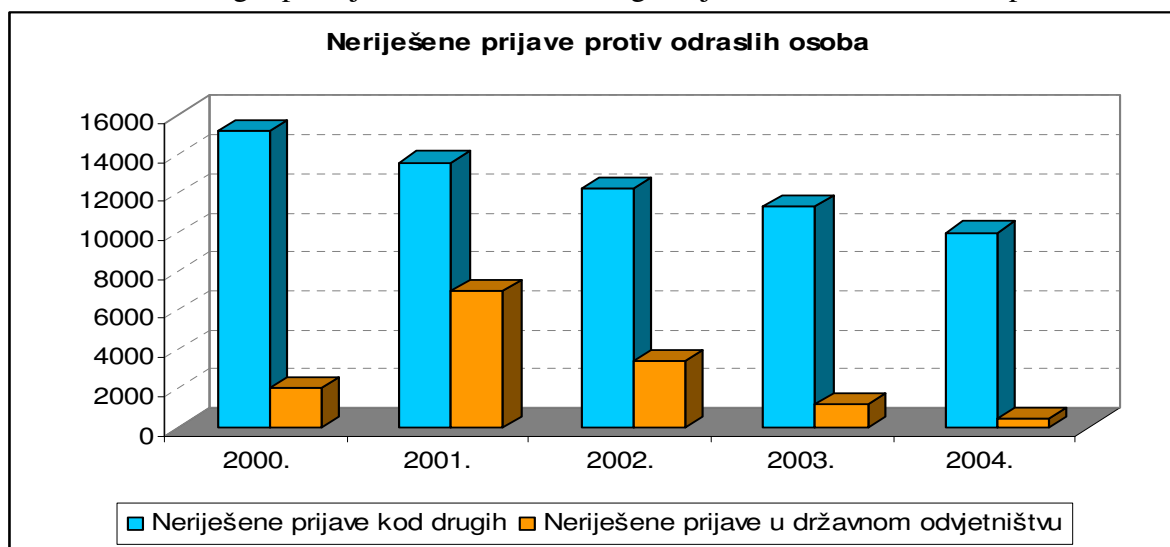
2.1.1.1. Odrasle osobe – rad na predmetima

U 2004. godini državna odvjetništva su primila 41.291 novu prijavu protiv odraslih osoba (osobe starije od 21 godine). Kako je na kraju 2003. godine protiv ovih osoba ostalo neriješeno 12 475 prijave,¹ to su u 2004. godini državna odvjetništva imala u radu ukupno 53.766 prijave (nove prijave i prenesene iz 2003.). Od navedenog broja prijave u radu na

¹ Usljed povećanja ažurnosti smanjen je broj neriješenih prijave koje su prenesene iz prethodne godine. Naime u 2003. godini iz 2002. godine bilo je preneseno 15.716 ili 3 241 prijave više.

kaznena djela koja su u nadležnosti županijskih državnih odvjetništava² otpada 2 437 prijava ili 4,6%, dok 50.944 prijava ili 94,7% spada u općinsku nadležnost, a svega 385 prijava ili 0,6% imao je u radu USKOK.

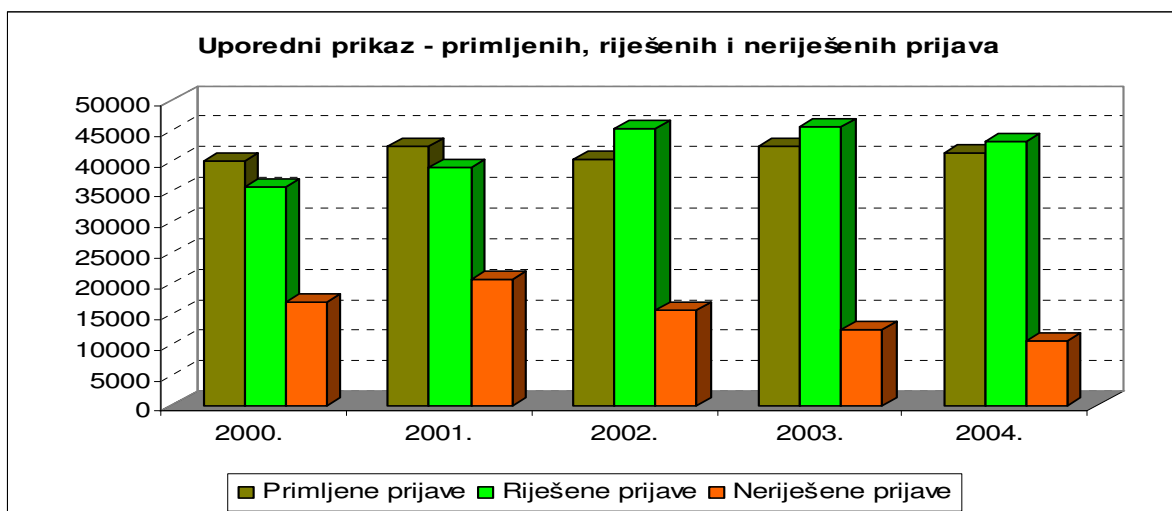
Tijekom 2004. godini riješeno je 43.316 prijava. Donošenjem meritorne odluke riješene su 42.302 prijave, što je manje nego u 2003. godini kada je riješeno 45.512 prijava. Prema našoj ocjeni unutar državnog odvjetništva dostignuta je optimalna granica ažurnosti i to je razlog manjeg broja riješenih prijava. Od ukupno 10.450 neriješenih prijava, kod drugih državnih tijela je na kraju 2003. godine ostalo neriješeno 14.075 prijava, dok je na kraju 2004. godine ostalo neriješeno 10.006 prijava (1291 ili 11,4% prijava manje), što pokazuje da se i ta ažurnost poboljšava. Kako su u državnom odvjetništvu ostale neriješene svega 444 prijave ili 0,8% od ukupnog broja prijava u radu, to da se bez promjene procesnih propisa ili veće ažurnosti drugih postojeća ažurnost državnog odvjetništva ne može bitno povećati.

Dakle, smatramo da je unutarnja ažurnost dobra i na razini je tužiteljstava u europskim zemljama. Gornji grafikon pokazuje da smo nakon velikih zaostataka u 2001. godini uspjeli preraspodjelom predmeta, popunjavanjem državnih odvjetništava i boljim nadzorom nad radom ne samo smanjiti broj neriješenih predmeta u državnim odvjetništvima, nego ih praktično više i nemamo.

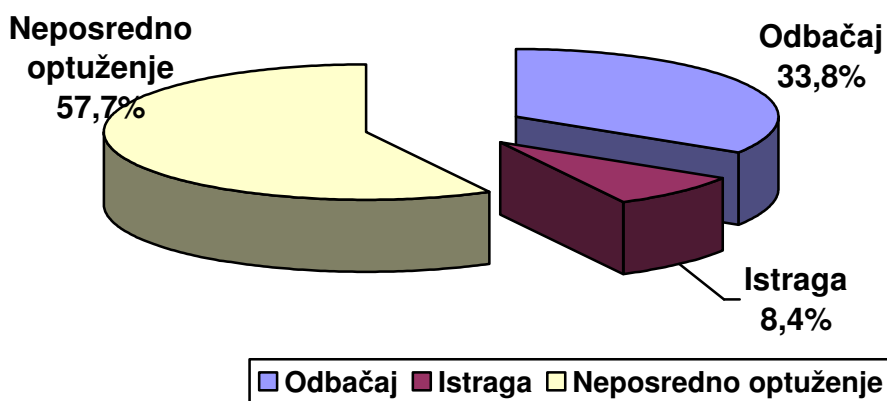
Ažurnost u radu pokazuje i donji grafikon u kojem je prikazan godišnji priliv novih prijava, te broj riješenih i neriješenih prijava u razdoblju od 2000. do 2004. godine. Dok je u 2000. i 2001. godini priliv novih prijava bio znatno iznad broja riješenih prijava u 2002., 2003. i 2004. godini je riješeno više prijava od godišnjeg priliva. Ilustracije radi navodimo da je na kraju 2001. godine samo u Općinskom državnom odvjetništvu u Zagrebu ostalo neriješeno 6 035 prijava, dok su na kraju 2004. godine u tom državnom odvjetništvu ostale neriješene 172 prijave.

² Županijska državna odvjetništva su osim izuzetaka navedenih u zakonu nadležna za kazneni progon počinitelja kaznenih djela za koja je zapriječena kazna preko 10 godina, dok su općinska državna odvjetništva nadležna za kazneni progon za sva ostala kaznena djela.

Podaci o ukupnom broju neriješenih prijava pokazuju da smo uspjeli "prosječno vrijeme" rješavanja prijava u državnim odvjetništvima svesti na tri dana (Prosječno smo po radnom danu rješavali 162 prijave, a ostale su neriješene 444 prijave, to je dakle ostao neriješen trodnevni priliv novih prijava). "Prosječno vrijeme" od primitka prijave do donošenja odluke u državnom odvjetništvu, (računajući u to vrijeme u kojem se prijave nalaze kod drugih tijela radi izvida ili istražnih radnji), skratili smo na tri mjeseca (ako 41291 primljenu prijavu podijelimo s 12 mjeseci dobivamo brojku 3441, a na kraju 2004. imali smo 10450 neriješenih prijava). Naravno kod toga treba imati na umu da se sve prijave ne rješavaju u ovako kratkim rokovima. Dio prijava kod kojih je moguće odmah po primitku donijeti odluku rješava se izuzetno brzo, ali neke prijave se ne rješavaju u navedenom vremenu. Da bi imali nadzor nad tim predmetima u tijeku 2004. godine počeli smo posebno pratiti svaki predmet koji nije riješen u roku od šest mjeseci od dana kada je prijava primljena u državno odvjetništvo. Na osnovu tog praćenja proizlazi da je na kraju 2004. godine od ukupnog broja neriješenih prijava (10450 prijave) starije od šest mjeseci bilo je oko 25% prijava, prvenstveno zbog toga što se uslijed neodazivanja osumnjičenika, nepoznatih adresa ili drugih sličnih zapreka nisu mogle na vrijeme prikupiti potrebne obavijesti, odnosno provesti istražne radnje. Dakle, tri četvrtine primljenih prijava rješava se u roku kraćem od šest mjeseci.

Pregled odluka povodom prijave

Način rješavanja prijava ne razlikuje se u bitnom u odnosu na 2003. godinu. Odbačajem kaznene prijave, neposrednim optuženjem i podnošenjem istražnog zahtjeva riješeno je 42411 prijava, dok je na način da su, spojene s drugim prijavama i slično riješeno

je 905 prijava zbog čega te prijave i nisu iskazane u retku "Svega odluka" u tablici 9. (str.83). o radu na prijavama odraslih osoba. Iako je broj odbačaja kaznenih prijava smanjen u 2003. godinu odbačeno je 35,1% prijava i dalje je broj odbačaja visok. Tijekom pregleda rada državnih odvjetništava posebno je razmatrana osnovanost odbačaja kaznenih prijava. Utvrđeno je da su odbačaji uglavnom osnovani. Visoki broj odbačaja ukazuje da građani u dosta slučajeva podnose prijave iako za to nema dovoljno osnove. Razlog tome često je nedovoljna ili neučinkovita zaštita kroz druge institucije, odnosno nemogućnost brzog ostvarenja prava na drugi način, pa građani u takvim slučajevima podnose kaznene prijave smatrajući da će na taj način ostvariti ono pravo za koje oni smatraju da im pripada, odnosno utjecati na otklanjanje negativnosti koje na drugi način nisu uklonjene.

Razmatrajući razloge odbačaja Državno odvjetništvo smatra da je primjena članka 28. KZ (institut beznačajnog djela) i primjena načela svrhovitosti iz članka 175. ZKP u odnosu na odrasle osobe nedovoljna. Prema članku 28. KZ nema kaznenog djela iako su ostvarena njegova zakonska obilježja, ako je djelo očito beznačajno s obzirom na način postupanja počinitelja, njegovu krivnju i nastupjelu posljedicu za zaštićeno dobro i pravni sustav, pa državni odvjetnik odbacuje prijavu. Prema članku 175. ZKP državni odvjetnik može odlučiti da odgodi početak započinjanja kaznenog progona za kazneno djelo za koje je predviđena kazna zatvora do tri godine, a djelo je nižeg stupnja krivnje kod kojega razmjeri štetnih posljedica ne nalažu javni probitak kaznenog progona, pod uvjetom da je s tim suglasan oštećenik i da da privolu osumnjičenik, koji ujedno pristaje na izvršenje određene u zakonu navedene činidbe (popravlak štete, podvrgavanje odvikavanju i dr. Državni odvjetnik po ispunjenju obveze od strane osumnjičenika odbacuje prijavu. Dakle, i u jednom i drugom slučaju državni odvjetnik odbacuje kaznenu prijavu i na taj način dio predmeta ili zbog svoje beznačajnosti ili zbog izvansudskog obeštećenja oštećenika ili ispunjenja druge činidbe od strane osumnjičenika ne završava pred sudovima koji su ionako opterećeni velikim brojem predmeta. Primjena ovih instituta se najbolje vidi iz tablice 9. (str. 83.). U odnosu na odrasle osobe 4,7% prijava odbačeno je zbog toga što je prijavljeno djelo beznačajno, a svega 83 prijave ili 0,6% primjenom načela svrhovitosti.

Treba napomenuti da se primjena načela svrhovitosti (diverzija kaznenog progona) primjenjuje u slučajevima kada se i bez vođenja skupog i dugotrajnog postupka može postići obeštećenje oštećenika i utjecaj na osumnjičenu osobu da se kloni činjenja kaznenih djela. Diverzija kaznenog progona se u nama sličnim pravnim sustavima (npr. R. Austrija) često primjenjuje. Ocjenjujući pozitivne pokazatelje primjene načela oportuniteta kod mlađih punoljetnih i maloljetnih osoba smatramo da ga treba više primjenjivati i u odnosu na odrasle osobe, te ćemo nastojati uz suradnju drugih državnih tijela, koja mogu provoditi izvršenje pojedinih naloženih činidbi ovo načelo više primjenjivati i u odnosu na odrasle osobe.

Osim primjene članka 28. KZ i članka 175. ZKP državno odvjetništvo nastoji i kroz zahtijevanje izdavanja kaznenog naloga rasteretiti sudove. U članku 446. ZKP određeno je da za kaznena djela iz nadležnosti suca pojedinca, a za koja je saznao na temelju vjerodostojnog sadržaja kaznene prijave, može državni odvjetnik u optužnom prijedlogu zatražiti da sud izda kazneni nalog u kojem će optuženiku izreći određenu kaznu ili mjeru bez provođenja glavne rasprave. U tom slučaju ako su ispunjeni zakonski uvjeti sud presudom izdaje kazneni nalog i ako okrivljenik ne uloži prigovor time je postupak završen. Naša istraživanja ukazuju da se u odnosu na 81% izdanih kaznenih naloga ne podnosi prigovor. Kako je tijekom 2004. godine zahtijevano izdavanje 6592 kaznena naloga ili u 27% optužnih prijedloga, to je time najmanje 5000 optuženja završeno osuđujućom odlukom bez vođenja glavne rasprave. Kazneni nalog bi se mogao više primjenjivati da ne postoje ograničenja u visini sankcija koje se mogu izreći.

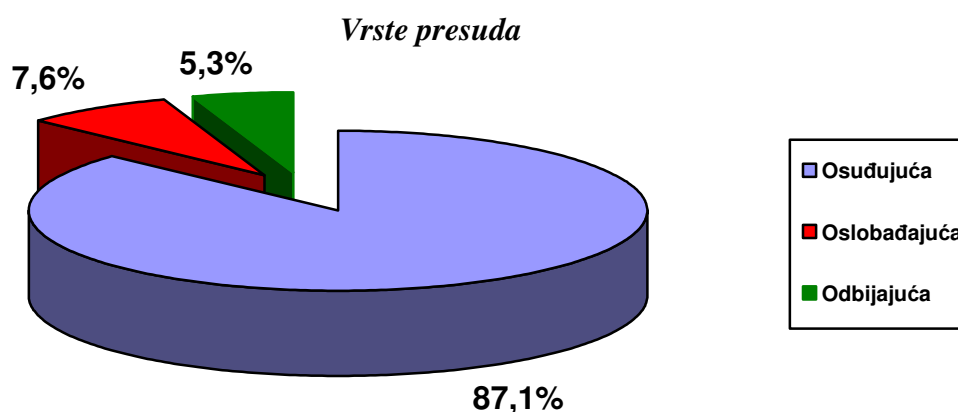
U kaznenom nalogu može predložiti izricanje novčane kazne do sto dnevnih dohodaka i kazne zatvora samo do tri mjeseca uz primjenu uvjetne osude, pa je to razlog da se za teže oblike pojedinih djela ne traži izdavanje kaznenog naloga nego se vodi postupak.

Provođenje istrage zahtijeva su u svega 8,4% riješenih prijava. Mali broj istražnih zahtjeva rezultat je izmjena Zakona o kaznenom postupku, ali i nastojanja državnih odvjetništava da kroz izvide i istražne radnje, prikupe potrebne podatke da bi se mogla podići neposredna optužnica. Smatramo da se time u značajnoj mjeri skraćuje kazneni postupak.

Zbog gore navedenih razloga povećan je broj neposrednih optuženja. Ukupno je neposredno optuženo 24487 osoba, time da je optužni prijedlog podignut je protiv 24141 osobe, a neposredna optužnica protiv 346 osoba.

Po dovršenju istrage državna odvjetništva donijela su odluke u odnosu na 5356 osoba. Državna odvjetništva su odustala od kaznenog progona prema 1569 osoba ili u 29,3% svih odluka nakon dovršene istrage. Visoki broj obustava rezultat je preispitivanja i pažljivije ocjene osnovanosti sumnje da li je počinjeno kazneno djelo ratnog zločina u dijelu davno zahtijevanih istraga, jer nakon provedbe pojedinih istražnih radnji (prvenstveno ispitivanja svjedoka) u dosta slučajeva proizlazi da je počinjeno kazneno djelo oružane pobune, a ne ratni zločin, državni odvjetnici u tom pravcu vrše prekvalifikaciju, pa kako se tada primjenjuje Zakon o oprostima dolazi do obustave postupka. U tablici 10. (str. 84.) iskazane su odluke nakon dovršene istrage.

Nakon predaje optužnog akta sudovi su prije početka glavne rasprave obustavili postupak u odnosu na 2666 optuženih osoba, uglavnom zbog procesnih zapreka. Tijekom 2004 godine sudovi su donijeli prvostupanjske odluke u odnosu na 26484 osobe.

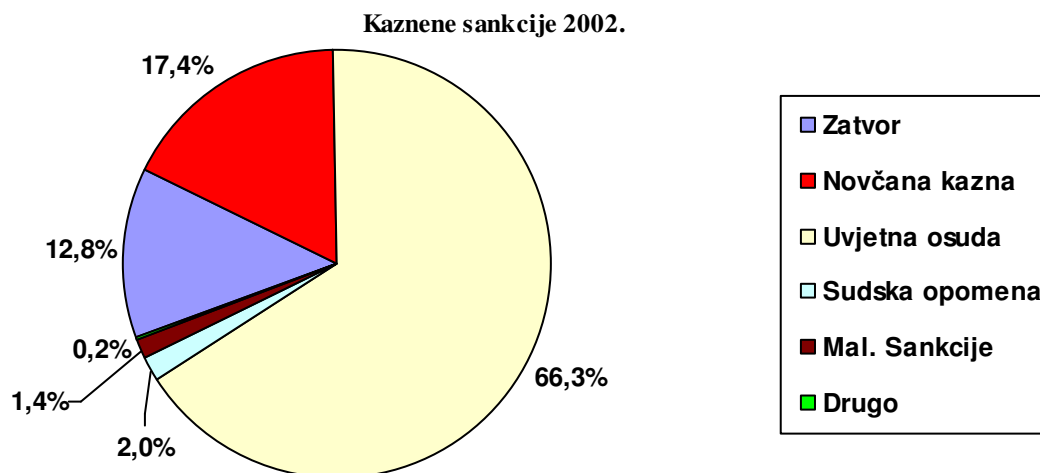
Grafikon pokazuje da je preko 5/6 izrečenih presuda osuđujućih. Cijeneći da je svega 7,6% oslobođajućih presuda, (ta presuda se donosi ukoliko djelo za koje se netko optužuje nije kazneno, odnosno nema krivnje ili dokaza) smatramo da je uspješnost u postupku dobra. U tablici 11. koja je prilog ovom izvješću (str.84.) iskazane su presude po područjima županijskih državnih odvjetništava.

Tijekom 2004. godine sankcije i mjere su izrečene prema 25896 osoba. U ukupnoj strukturi kaznenopravnih sankcija zatvor sudjeluje s 12,8%, što je povećanje u odnosu na 2003. kada je bilo 10,9% zatvora. Podaci pokazuju da se kao i dosadašnjih godina sudovi pri izboru sankcija u najvećem broju slučajeva odlučuju za uvjetnu osudu kao mjeru upozorenja.

Uvid u strukturu sankcija koje su izrečene odraslim osobama daje tablica 12. (str. 85)

U tablici 12. i grafikonu 1. koji su u prilogu ovog izvješća (str.85) dan je prikaz kretanja izrečenih sankcija u razdoblju od 1999. do 2004. godine, a u grafikonu 2. (str.86) prikazane su najvažnije sankcije po županijskim državnim odvjetništvima. U grafikonima je dan postotak udjela pojedinih sankcija na području svakog županijskog državnog odvjetništva. Grafikonu pokazuju da postoje značajne razlike u izboru vrste i mjere sankcije između pojedinih područja. Ti podaci nam daju osnova za tvrdnju da postoje različite politike kažnjavanja kad su u pitanju kaznena djela iz općinske nadležnosti između pojedinih županijskih sudova.

U donjem grafikonu dan je pregled izrečenih sankcija punoljetnim osobama pred općinskim i županijskim sudovima u 2004. godini.

U županijskoj nadležnosti 82,3% izrečenih sankcija su kazne zatvora, a 17,2% je uvjetnih osuda. Nasuprot tome u općinskoj nadležnosti izrečeno je 9,4% zatvorskih kazni i 70,3% uvjetnih osuda.

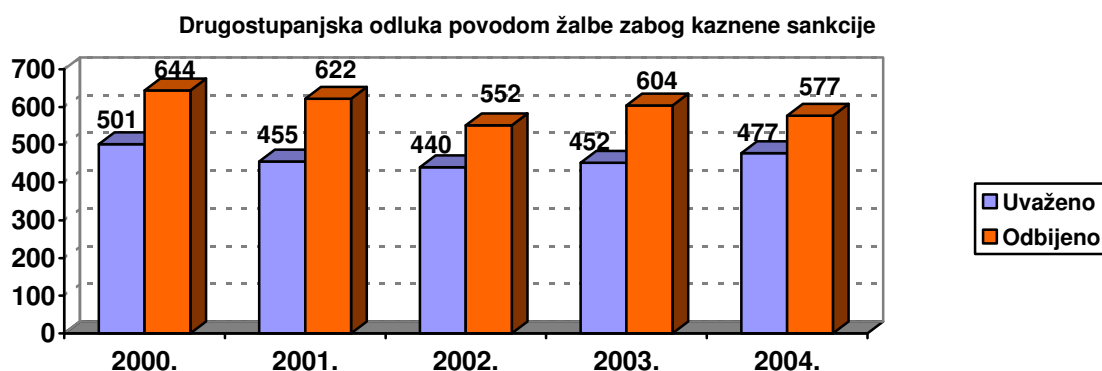
Tijekom 2004. godine državna odvjetništva su podnijela žalbe protiv 3829 presuda ili protiv svake osme presude. Najviše žalbi (1829 ili 47,8% od ukupnog broja žalbi) podneseno je zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja ili zbog povreda procesnog i materijalnog zakona, 1603 ili 41,9% žalbi podneseno je zbog odluke suda o kaznenoj sankciji, dok je zbog kazne i drugih razloga podneseno 397 ili 10,4% žalbi.

Županijski državni odvjetnici u pravilu tvrde da je politika kažnjavanja blaga, a kao glavni razlozi ističu se propisane kazne u Kaznenom zakonu i odnos sudova prema izricanju sankcija, dok se rijetko kritički osvrću na svoju poziciju i mogućnost da kroz prijedloge o vrsti i mjeri kaznenopravne sankcije u optužnim prijedlozima, odnosno prijedlozima sankcija u kaznenim naložima, te kroz podnošenje žalbi u znatnijoj mjeri utječu na izbor vrste i visinu kaznenopravne sankcije koja se izriče za konkretno kazneno djelo. Točno je da su propisane kazne zatvora za pojedina kaznena djela, posebno donje granice zapriječenih kazni niske i da djelomično utječu na sudsku politiku kažnjavanja. Nadalje, poznato je da dio državnih odvjetnika često ne podnosi žalbu u onim slučajevima kada im je poznata sudska politika kažnjavanja s obrazloženjem da će žalba ionako biti odbijena. Međutim, sve to utječe da postoje značajne razlike u politici kažnjavanja između pojedinih županijskih sudova koje su i prikazane u grafikonima 2. i 3. (str.86.) dok je na grafikonima 4. 5. (str. 87.) iskazana učestalost žalbi zbog kazne po državnim odvjetništvima, kao i uspješnost u drugostupanjskom postupku.

Provedeno opsežno istraživanje o sudskoj politici kažnjavanja za pojedina kaznena djela koje je u okviru Znanstvenog projekta Hrvatskog udruženja za kaznene znanosti i praksu i

Akademije pravnih znanosti Hrvatske provedeno tijekom 2004. pokazalo je da postoje značajne razlike u politici kažnjavanja između pojedinih područja, ali i odnosa državnog odvjetnika prema izrečenim kaznenopravnim sankcijama kroz podnošenje žalbi. Sve to daje osnova za zaključak da se tvrdnje pojedinih državnih odvjetnika o tome da se izriču blage kaznenopravne sankcije ne mogu se prihvatiti kad promatramo broj podnesenih žalbi državnog odvjetnika u odnosu na ukupan broj presuda. Broj žalbi koje državni odvjetnici podnose u odnosu na ukupan broj osuđujućih presuda prije daje osnova za tvrdnju da su državni odvjetnici u suštini zadovoljni sa izrečenim sankcijama, a što je vidljivo i iz grafikonima 4. 5. (str.87.) u kojima je iskazana učestalost žalbi zbog kazne po državnim odvjetništvima, kao i uspješnost u drugostupanjskom postupku.

Nasuprot tvrdnjama da se žalbama ne može utjecati na sudsku politiku kažnjavanja istraživanje je pokazalo da su drugostupanjski sudovi skloni u dosta slučajeva prihvatiti žalbu državnog odvjetnika zbog odluke o kazni i promijeniti ili povisiti izrečenu sankciju iz čega slijedi da državni odvjetnici podnošenjem žalbi u kojima su dobro obrazložene sve okolnosti bitne za izbor vrste i mjere kaznenopravne sankcije mogu utjecati na ujednačavanje i promjenu politike kažnjavanja.

Državna odvjetništva mogu i trebaju kroz žalbe utjecati na vrstu i mjeru kaznenopravne sankcije sa svrhom ujednačavanja kaznene politike na području Republike Hrvatske. Iako se preko polovice podnesenih žalbi zbog kazne odbija, kao što to pokazuje gornji grafikon za razdoblje od 2000. do 2004. godine, treba svejedno imati u vidu da je državni odvjetnik u skoro polovici predmeta u kojima je bio nezadovoljan s izrečenom sankcijom uspio u drugostupanjskom postupku tu sankciju promijeniti. Da se na taj način može djelomično utjecati na kaznenu politiku prvostupanjskih sudova pokazuju i podaci o uspješnosti u drugostupanjskom postupku (grafikon 5. na str. 87) po područjima županijskih državnih odvjetništava. Međutim valja istaknuti da u uspješnosti kao i u politici kažnjavanja postoje razlike između pojedinih područja. Tako na primjer od velikih državnih odvjetništava najmanju uspješnost ima Rijeka (29%), a najveću Osijek (48,4%).

2.1.1.2. Mlađe punoljetne osobe - rad na predmetima

Prema mlađim punoljetnim osobama (osobe u starosti od 18 do 21 godine) u pravilu se primjenjuje opće kazneno pravo, a pod određenim uvjetima i Zakon o sudovima za mladež, koji je inače poseban propis za maloljetne počinitelje kaznenih djela. Prema Zakonu o sudovima za mladež državni odvjetnik ima široku mogućnost primjene načela svrhovitosti povodom donošenja odluke o kaznenoj prijavi, a što se tiče materijalnih odredbi time da im se mogu izreći i maloljetničke sankcije proširen je registar sankcija koje se mogu izreći tim osobama.

Državna odvjetništva su tijekom 2004. godine imala u radu prijave protiv 6465 mladih punoljetnih osoba. Povodom tih kaznenih prijava donesena je 5031 odluka, dok su ostale neriješene 1264 prijave, a u samim državnim odvjetništvima svega 19 prijava ili 0,3% od ukupnog broja prijava u radu, tako da su i na ovom području državna odvjetništva ažurna. Od ukupnog broja odluka povodom prijave, rješenje o odbačaju prijave doneseno je prema 1918 osoba. Od tog broja u 134 ili 7,0% slučajeva primijenjen je institut beznačajnog djela, dok je prema 1121 ili 58,4% osoba primijenjeno načelo svrhovitosti uz primjenu ili bez primjene posebnih obveza, a što znači da prema jednom relativno velikom broju mladih punoljetnih osoba kazneni postupak pred sudom nije pokrenut. Načelo svrhovitosti u najvećem broju slučajeva odnosi na kazneno djelo posjedovanja opojnih droga iz čl. 173. st. 1. KZ za koja djela državna odvjetništva primjenjuju posebnu obvezu odvikavanja od droge ili posebnu obvezu upućivanja mlađe punoljetne osobe u savjetovalište za mladež. Prema 508 ili 10,1% osoba je stavljen istražni zahtjev, dok je u 1275 ili 19,7% slučajeva podignut optužni akt. Uvid u odluke državnih odvjetnika povodom kaznene prijave pruža tablica 13. (str.88) o radu na prijavama mladih punoljetnih osoba koja je prilog ovom izvješću.

Državna odvjetništva donijela odluke u 687 dovršenih istraga (tablica 14 na str. 89). U 451 ili 82,6% slučajeva je podignuta optužnica, dok je istraga obustavljena prema 92 ili 16,8% osoba. Sudovi su donijeli odluke u odnosu na 2981 osobu (tablica 15. str. 89) Osuđujuća presuda je donesena u 92,3% slučajeva, dok su negativne odluke (odbijajuće i oslobađajuće presude) donesene tek prema 7,7% osoba. Uvid u strukturu sankcija izrečenih mlađim punoljetnim osobama daje tablica 16 (str. 90), dok su grafikonu 3. (str.86) prikazane najvažnije sankcije po županijskim državnim odvjetništvima.

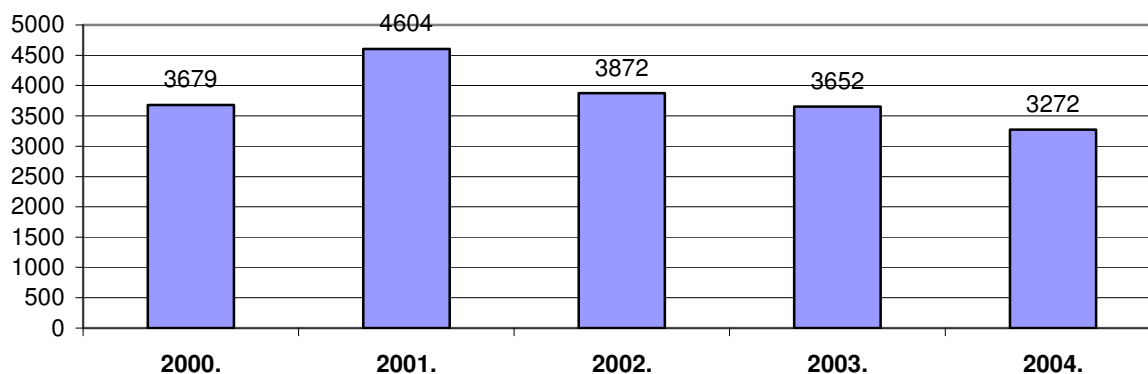
Kaznene sankcije su primijenjene prema 2752 osobe. Kazna zatvora izrečena je prema 9,0% osoba, dok je u najvećem broju slučajeva primijenjena uvjetna zatvorska kazna (69,6%). Posebno važnim smatramo da je prema 12,8% osuđenih osoba sukladno Zakonu o sudovima za mladež primijenjena maloljetnička sankcija, a što je u skladu sa standardima Ujedinjenih naroda i Vijeća Europe. Sudovi su u najvećem broju slučajeva izrekli posebne obveze (45,0%), dok je prema 9,9% mladih punoljetnih osoba izrečen maloljetnički zatvor. Pridržaj maloljetničkog zatvora kao sankcija po učinku slična uvjetnoj osudi je izrečena prema 28,0% osoba

2.1.1.3. Maloljetne osobe – rad na predmetima

U kaznenom pravu maloljetnici su osobe koje su u vrijeme počinjenja kaznenog djela navršile 14, a nisu navršile 18 godina života i prema njima se kao poseban zakon primjenjuje Zakon o sudovima za mladež. Djeca su osobe do navršene 14 godine života i nisu kazneno odgovorna. Policija protiv njih ne podnosi kaznenu prijavu, već o počinjenom kaznenom djelu samo obavještava državno odvjetništvo i nadležni centar za socijalnu skrb.

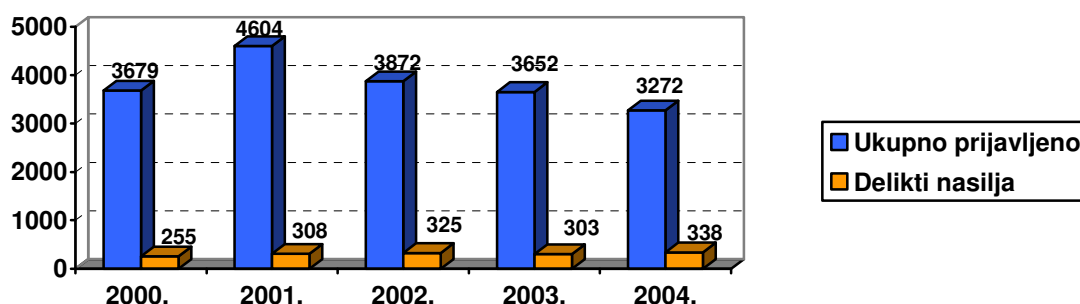
Tablica 3. (str. 78.) ovog izvješća pruža uvid u kretanje broja prijavljenih maloljetnika za razdoblje od 2000. do 2004. godine po područjima županijskih državnih odvjetništava. Pozitivno je da unazad tri godine bilježimo pad maloljetničke delinkvencije, kao što to pokazuje donji grafikon. Tablice 17. i 18. na str. 91 daju pregled prijavljenih maloljetnika po dobi i spolu.

Prijavljeni maloljetnici 2000. do 2004.

Tablica 7. na (str.82) pruža uvid u strukturu kriminala maloljetnih počinitelja kaznenih djela. Kao i ranijih godina preko polovice kaznenih djela za koja su prijavljene maloljetne osobe su imovinski delikti (61,0%).

Delikti nasilja u ukupnom kriminalitetu maloljetnika

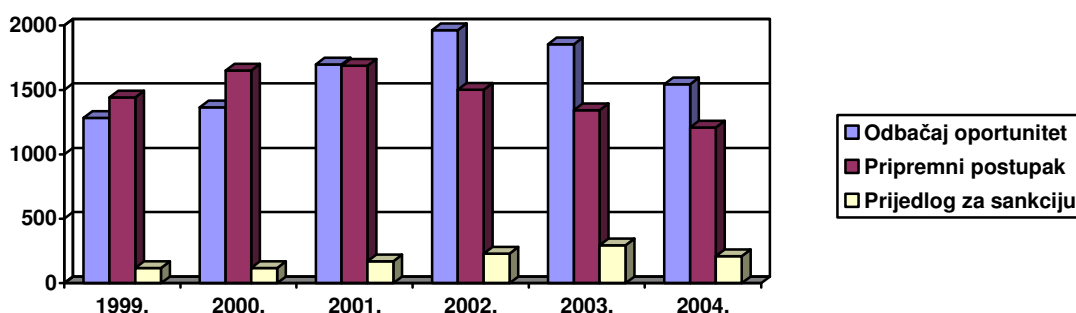
Kako se u javnosti vrlo često govori o *deliktima nasilja* počinjenim od strane maloljetnika dajemo grafički prikaz najtežih oblika ovih kaznenih djela za razdoblje od 1999. do 2004. godine. U delikte nasilja ubrojena su kaznena djela ubojstva i teškog ubojstva (čl.90. i 91.KZ), teška tjelesna ozljeda (čl. 99. KZ), sudjelovanje u tučnjavi (čl. 103. KZ), silovanje (čl. 188. KZ), razbojništvo i razbojnička krađa (čl. 218. i 219. KZ), sprječavanje i napad na službenu osobu (čl. 317. do 319. KZ) i nasilničko ponašanje (čl. 331. KZ). Na osnovi ovih pokazatelja proizlazi da je udio delikata nasilja u svim promatranim godinama gotovo ujednačen, radi se o manjem porastu ovih kaznenih djela, a ne o nekom alarmantnim porastu prijava za nasilje počinjeno od strane maloljetnika.

U promatranim godinama maloljetnici su od delikata nasilja počinili u najviše slučajeva kazneno djelo teške tjelesne ozljede iz čl. 99. KZ, te kazneno djela razbojništva i razbojničke krađe iz čl. 218. i 219. KZ.

Uvid u procesne radnje u postupku prema maloljetnicima pruža nam tablica 19. (str. 92.) u prilogu. Državna odvjetništva su tijekom 2004. godine imala u radu prijave prema 4171 maloljetne osobe (3272 nove prijave i 899 prijave iz ranijih godina). Od tog broja krajem izvještajnog razdoblja u državnim odvjetništvima ostalo je neriješeno tek 6 prijave (tablica 19. u prilogu – str. 92).

Znatan broj neriješenih prijava ostao je, međutim, kod drugih tijela i ustanova (895 ili 21,5%) i to zbog toga što se jedan veći broj ovih prijava nalazi u radu centara za socijalnu skrb u tzv. postupku posredovanja vezano za primjenu propisa čl. 64. Zakona o sudovima za mladež (načelo svrhovitosti).

Primjenu načela svrhovitosti u razdoblju od 1999 do 2004. u odnosu na maloljetne osobe iskazana je u donjem grafikonu, u kojem je prikazan odnos između broja odbačaja primjenom ovog načela i broja pripremnih postupaka i prijedloga za sankciju. U tijeku 2004. odbačaj je donijet u 55,6% svih odluka, a od toga se najveći broj (86,9%) odnosi na odbačaj kaznene prijave primjenom načela svrhovitosti uz primjenu ili bez primjene posebnih obveza koje su ranije spomenute. Na temelju dosadašnjih iskustava smatramo da ovakvo postupanje državnih odvjetnika za mladež ima dobro preventivno djelovanje, posebno u odnosu na počinitelje kaznenih djela vezanih za zlouporabu opojnih droga.

Tablica 19. (str.92.) daje uvid u odluke državnog odvjetnika donesene po dovršenom pripremnom postupku, te u strukturu izrečenih odluka. Nakon dovršenog pripremnog postupka dan je prijedlog za obustavu u odnosu na 410 maloljetnika, od toga u 216 slučajeva primjenom načela oportuniteta. Prijedlog za sankciju dan je u odnosu na 919 maloljetnika ili u 69% dovršenih pripremnih postupaka.

Maloljetničke sankcije izrečene su prema 1040 maloljetne osobe. U 958 odluka izrečena je odgojna mjera, kazna maloljetničkog zatvora zastupljena je u neznatnom broju slučajeva, pa je tako tijekom 2004. na području cijele Republike Hrvatske izrečena u svega 13 ili 1,3% slučajeva. U većem broju predmeta je maloljetnicima izrečen pridržaj kazne maloljetničkog zatvora, koja sankcija je po svom učinku slična uvjetnoj osudi (69 ili 6,6%). Kretanje i struktura maloljetničkih sankcija dana je u tabeli 20. na stranici 93, a u grafikonu 6. na istoj stranici struktura sankcija u 2004.

Tijekom 2004. godine državna odvjetništva su na svojim područjima vezano za problematiku maloljetničke delinkvencije organizirala i prisustvovala nizu sastanaka s predstavnicima policije, centara za socijalnu skrb i drugim institucijama. Državno odvjetništvo RH je s Ministarstvom unutarnjih poslova RH i Ministarstvom rada i socijalne skrbi RH održalo niz zasebnih sastanaka u svezi maloljetničke delinkvencije, delinkvencije mlađih punoljetnih osoba i djela kaznenopravne zaštite djece i maloljetnika. Tijekom 2004. godine, kao i prethodnih godina, državna odvjetništva su na svojim područjima organizirala i prisustvovala nizu stručnih sastanaka s policijom za mladež, centrima za socijalnu skrb, školama, zdravstvenim ustanovama, centrima za prevenciju ovisnosti kao i drugim institucijama vezanim za problematiku maloljetničke delinkvencije.

Nakon izrade Projekta izvansudske nagodbe u kojem su sudjelovali stručnjaci Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi Republike Hrvatske, Državnog odvjetništva Republike Hrvatske i Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu ustrojena je stručna služba za izvansudsku nagodbu u centrima za socijalnu skrb u Zagrebu, Osijeku i Splitu, te je rad na izvansudskoj nagodbi nastavljen i dalje u tri spomenuta grada. Projekt je Državno odvjetništvo Republike Hrvatske predstavilo i na konferenciji u Dubrovniku (23. - 26. studeni 2004.) koju je organizirala Njemačka zaklada za međunarodnu pravnu suradnju na temu: "Reakcija kaznenog prava na maloljetničku delinkvenciju - alternativne mogućnosti sankcija". Toj Konferenciji prisustvovalo je više europskih, te države bivše Jugoslavije. (A-421/04)

2.1.1.4. USKOK – rad na predmetima

Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (u daljnjem tekstu: Ured) radi isključivo na predmetima odraslih osoba. U 2004. godini Ured je imao u radu ukupno 385 prijava (319 prijava iz 2004. i 66 neriješenih prijava iz 2003.). Povodom podnesenih kaznenih prijava donesena je 331 meritorna odluka (odbačaj, neposredne optužnice i istražni zahtjevi), dok su ostale neriješene 54 prijave od čega u Uredu 2 prijave.

Prijave su odbačene protiv 103 osobe, većinom iz razloga jer prijavljeno djelo nije iz nadležnosti Ureda, nakon čega je predmet ustupljen na rad drugom državnom odvjetništvu. Nakon provedenih izvida neposredno je optuženo 20 ili 6% osoba, podneseno je 208 istražnih zahtjeva ili 62,8% od ukupnog broja donesenih odluka. Po dovršenoj istrazi doneseno je 180 odluka. Obustavljeno je 37 istraga ili 20,6%, a optužene su 132 osobe ili 73,3%.

Nadležni županijski sudovi su u izvještajnoj godini donijeli 57 presuda. Od ukupno 57 presuda, 48 ili 84,2% bilo je osuđujućih, 8 ili 14% oslobađajućih i 1 ili 1,8% odbijajućih presuda.

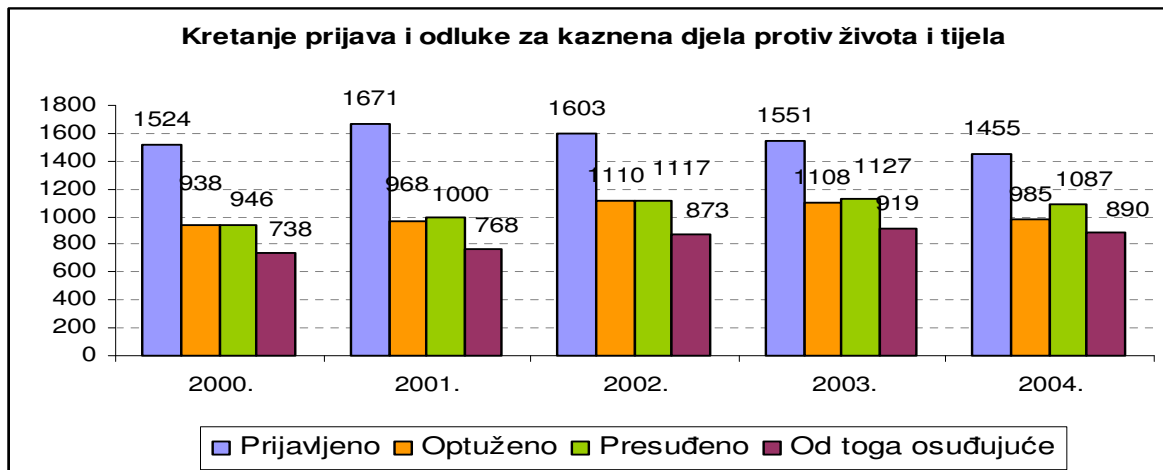
Broj prijava u radu Ureda je bio manji nego 2003. godine jer je uslijed zauzetih stavova Vrhovnog suda RH o stjecaju kaznenih djela dio predmeta organiziranog kriminala prešao u nadležnost redovnih državnih odvjetništava. Upravo zbog toga je Ured unatoč tome što nije u cijelosti ekipiran mogao na vrijeme obaviti poslove iz svoje nadležnosti. Izmjenama Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta nadležnost Ureda je izmijenjena tako da je Ured sada nadležan za sve pojavne oblike organiziranog kriminala i korupcije.

Od odjela Ureda ekipiran je i radi Odjel tužitelja, drugi odjeli su u osnivanju. Treba napomenuti da Ured uz prijave ima u radu veći broj predmeta u kojima su naložene posebne izvidne mjere, što je posebno zahtijevan posao, jer se ti izvidi prate i raščlanjuju svakodnevno i skoro svakodnevno zamjenik ravnatelja koji radi na takvom predmetu mora ostvarivati koordinaciju s policijom radi usmjeravanja izvida i kvalitetnog i zakonitog prikupljanja dokaza. Kako je svaki pojedinačni predmet organiziranog kriminala složen i najčešće su pripadnici takovih skupina iz više zemalja, a posebno cijeneći da su izmjene zakona proširile nadležnost Ureda smatramo da je nužno stvoriti uvjete da bi se Ured mogao popuniti kvalitetnim stručnjacima vanpravne struke, jer je zapošljavanje tih stručnih osoba nužno za osnivanje i učinkovit rad Odjela za istraživanje i dokumentaciju, Odjela za sprečavanje korupcije i odnose s javnošću i Odjela za međunarodnu suradnju i zajedničke istrage.

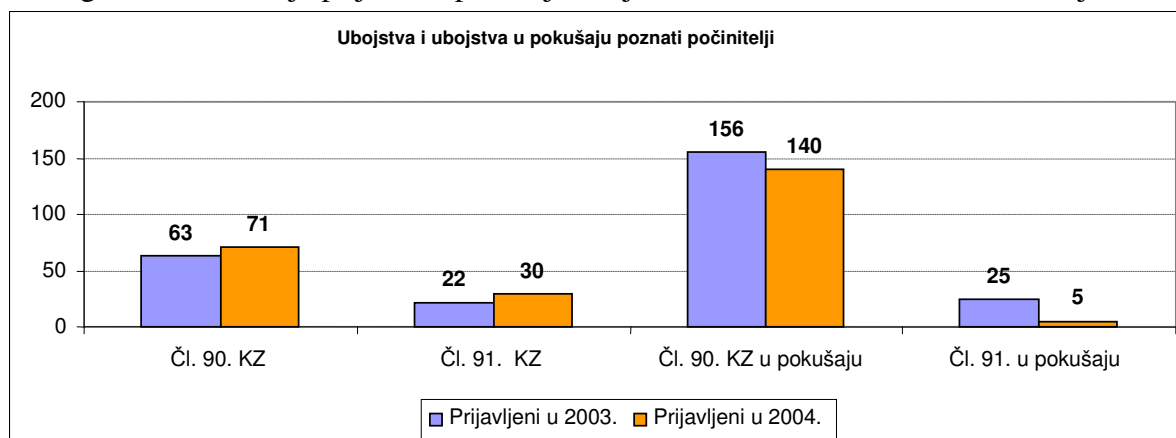
2.1.3. Područja kriminaliteta - kretanje i rad na predmetima

2.1.3.1. Kaznena djela protiv života i tijela

Kao što to pokazuje donji grafikon prijave za kaznena djela protiv života i tijela su u padu u zadnje četiri godine. Pad u 2004. u odnosu na 2003. godinu iznosi 6,2%.

Potrebno je istaknuti da nije došlo do značajnog povećanja kaznenih djela ubojstava i teških ubojstava. U 2003. godini bilo je prijavljeno 267 ubojstava i pokušaja ubojstava, dok su u 2004. godini podnesene 233 prijave. Iz grafikona je vidljivo da je u 2004. u odnosu na 2003. godinu bilo manje prijava za pokušaje ubojstava, a više dovršenih kaznenih djela.

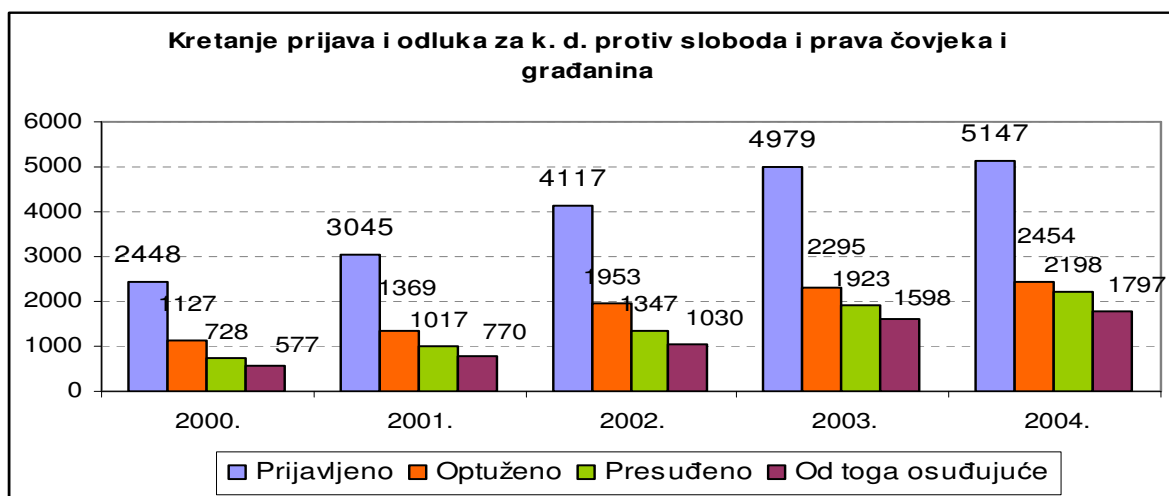

Protiv mlađih punoljetnih osoba za kaznena djela protiv života i tijela podneseno je 209 prijava, a protiv maloljetnih osoba 197 prijava. Za ubojstvo je prijavljena jedna mlađa punoljetna osoba i 4 maloljetnika.

Za odrasle osobe za sva kaznena djela protiv života i tijela sudovi su donijeli 1070 presuda od čega 890 ili 83% osuđujućih. Za kaznena djela ubojstva iz članka 90. i 91. KZ doneseno je 66 presuda od kojih 61 ili 91,4% osuđujućih. Izrečeno je 23,8% zatvorskih kazni, 4,1% novčanih i 70,3% uvjetnih osuda. Zbog odluke o kaznenoj sankciji i drugih razloga državna odvjetništva podnijela su 260 žalbi.

2.1.3.2. Kaznena djela protiv slobode i prava čovjeka i građanina

Kaznena djela protiv slobode i prava čovjeka i građanina pratimo posebno samo u odnosu na odrasle osobe, jer se mlađi punoljetnici i maloljetnici rijetko prijavljuju za ova kaznena djela.

Nakon imovinskih delikata ova kaznena djela su najbrojnija kod odraslih osoba. U 2004. godini prijavljeno je 5147 odraslih osoba, što je u odnosu prema 2003. godini kada je bilo prijavljeno 4979 osoba povećanje od 3,3%. Ovo povećanje je ipak osjetno manje u odnosu na ranije godine, kao što to i pokazuje donji grafikon. Kao i prethodnih godina kazneno djelo prijetnje iz čl. 129. KZ daleko je najbrojnije i s 44457 prijavljenom osobom čini 86,6% svih kaznenih djela ove glave.

Riješena je 5216 prijava od čega odbačajem 2742 prijave ili 53,3%. Broj odbačaja je izuzetno visok, jer oštećenici u znatnom broju slučajeva odustaju od prijedloga za progon za kazneno djelo prijetnje iz članka 129. stavak 1 i 2. KZ. Optuženo je 2549 osoba, presuda je donesena u odnosu na 2198 osoba. Osuđujućih presuda bilo je 1797, a od toga su zatvorske kazne izrečene u 90 predmeta.

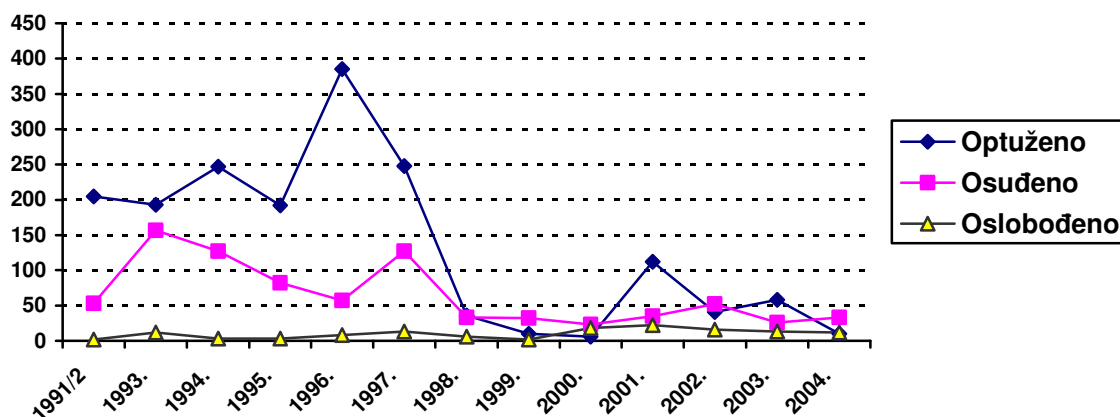
2.1.3.3. Kaznena djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom

Odredbe o kaznenim djelima protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom nalaze se u Glavi XIII. Kaznenog zakona Republike Hrvatske. Osnovna značajka tih kaznenih djela je njihova heterogenost, tako da ih razvrstavamo u tri skupine i to; Kaznena djela protiv čovječnosti i mira i ratni zločini, kaznena djela vezana uz zlouporabu droga i ostala kaznena djela iz Glave XIII. Kaznena djela vezana uz zlouporabu opojnih droga obrađena su posebno u dijelu pod 2.1.3.4.

a) Kaznena djela protiv čovječnosti i mira i ratni zločini

Kaznena djela protiv čovječnosti i mira, ratni zločini i postupanja u ratu i s njime izjednačenom stanju (čl. 156 - čl. 167. KZ-a) nazivamo zajedničkim imenom - ratni zločini. Zakonski opisi ovih kaznenih djela proizlaze direktno iz pravila međunarodnog kaznenog prava, odnosno međunarodnih konvencija kao što su npr. Konvencija o sprječavanju i kažnjavanju zločina genocida iz 1949. godine, zatim četiri Ženevske konvencije iz 1949. godine kao i drugih akata međunarodne zajednice.

Iz podataka koji se daju u godišnjim izvješćima za ratne zločine počevši od oružane agresije na Republiku Hrvatsku, dakle, od 1991. do kraja 2004. godine slijedi da je za ratne zločine bilo prijavljeno 4784 osoba. Oko 20% tih prijava je odbačeno, dok je u odnosu na ostale prijavljene pokrenut kazneni postupak, i to u najvećem dijelu u odsutnosti.

Gornji grafikon pokazuje odnos optuženih, osuđenih i oslobođenih osoba u vremenu od 1991. do 2004. godine.

U 2004. godini za ova djela prijavljene su 53 osobe. Prijavljeno je 47 osoba srpske nacionalnosti i 6 osoba hrvatske nacionalnosti. Za kazneno djelo genocida prijavljene su dvije osobe, za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog pučanstva (čl. 158. KZ-a) - prijavljeno je 40 osoba, a za kazneno djelo ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika (čl. 160. KZ-a) - 11 osoba.

Ukupno su u radu za ova djela bile 104 prijave (51 iz ranijih godina i 53. iz izvještajne godine). Odbačeno je 36 kaznenih prijava, a protiv 32 osobe podnesen je istražni zahtjev. Po dovršenoj istrazi u odnosu na 484 osobe istraga je obustavljena, većinom je djelo prekvalificirano u oružanu pobunu i primijenjen zakon o općem oprost, dok je protiv 10 osoba podignuta optužnica. Sudovi su donijeli 33 osuđujuće presude, a u odnosu na 15 osoba donesena je negativna presuda (oslobađajuća i odbijajuća).

Veliki broj prekvalifikacija i zatim obustava istraga rezultat je dane upute da se ocijeni osnovanost pojedinih istražnih zahtjeva i optužnih akata u predmetima iz prve polovice devedesetih godina, te da se prema potrebi činjenično stanje nadopuni. Nakon što su provedene daljnje istražne u dijelu tih predmeta, protiv osoba za koje je bilo nedvojbeno da su bili akteri oružane pobune, ali ne i neposredni izvršitelji ili naredbodavci teških zločina, državno odvjetništvo je u najvećem dijelu izvršilo prekvalifikaciju kaznenog djela na oružanu pobunu i primijenjen je Zakon o općem oprost. Ukoliko bi se za bilo koju od ovih osoba naknadno utvrdilo da je neposredno naredila ili počinila kazneno djelo ratnog zločina ne postoje procesne zapreke za pokretanje kaznenog postupka za to djelo.

Zbog važnosti ovih predmeta Državno odvjetništvo Republike Hrvatske prati svaki predmet u kojem je bio pokrenut kazneni postupak. Na temelju dvomjesečnih statističkih pokazatelja koji se neprestano mijenjaju i korigiraju napravljen je u rujnu 2004. verificirani popis osoba protiv kojih je kazneni postupak u tijeku ili su mahom u odsutnosti osuđeni za ova djela. U tabeli 21. str. 95. dan je zbirni pregled kaznenih postupaka za ova djela.

Državno odvjetništvo Republike Hrvatske u ovim predmetima više ne predlaže suđenja u odsutnosti, ako zbog toga što se postupak mora ponoviti na zahtjev osuđene kad postane dostupna, tako i zbog stalnih prigovora predstavnika međunarodne zajednice. Suđenja u odsutnosti koja se vode u nekim slučajevima vode se po odluci suda.

Radi osiguranja nužnih dokaza važnih za rad na ovim predmetima uspostavljena je suradnja s tužiteljstvom MKSJ u razmjeni spisa i dokumenata. Također su sklopljeni dvostrani ugovori s Bosnom i Hercegovinom i Srbijom i Crnom Gorom, koji nam omogućavaju jednostavnije vršenje provjera i prikupljanje podataka, a sve s ciljem da se u svakom pojedinom slučaju utvrde počinitelji i izvedu pred sud.

Pored navedenog državno odvjetništvo zajedno u suradnji s policijom i dalje radi na predmetima ratnih zločina počinjenih u tijeku Drugog svjetskog rata. Za sada još niti u jednom slučaju nisu prikupljeni podaci koji daju dovoljno osnova za procesuiranje počinitelja. Naime u istraživanju ovih slučajeva nadležna tijela i institucije se susreću s velikim teškoćama vezanim za otkrivanje i procesuiranje ratnih zločina. S obzirom da su se ti ratni zločini dogodili pred skoro 60 godina, većina aktera je umrla, svjedoka koji bi imali neposredna saznanja gotovo i nema, a kada je u pitanju arhivska građa, valja napomenuti da je zbog nedostupnosti dijela tih arhiva i potrebnih posebnih stručnih znanja složeno prikupljanje relevantne dokumentacije o odgovornim osobama koje su naredile ili počinile ove zločine.

b) Ostala kaznena djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom

Osim kaznenih djela navedenih pod a) i kaznenih djela zlouporabe opojnih droga (čl. 173. KZ) postoji više drugih kaznenih djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom (iz Glave XIII KZ), koja izazivaju značajnu pozornost kako državnih tijela Republike Hrvatske, tako i međunarodne zajednice. Za ova kaznena djela podnijeta je državnim odvjetništvima 271, prijava ili 67% više nego u 2003. kad su podnesene 162 prijave.

Među ovim kaznenim djelima posebno se ističu rasna i druga diskriminacija (članak 174. KZ) za koje djelo je prijavljeno 5 osoba, trgovanje ljudima i ropstvo (članak 175. KZ), za ovo djelo su prijavljene 4 osobe, u odnosu na te 3 prijave i prijave iz 2004. podnijeto je 7 istražnih zahtjeva, nakon provedene istrage optužene su 3 osobe, a sudovi su donijeli 4 osuđujuće presude kojima su počinitelji osuđeni na kazne zatvora, protuzakonito prebacivanje osoba preko državne granice (članak 177. KZ) koje je u ovoj skupini najbrojnije. Prijavljeno je 240 osoba, optuženo je 207 osoba, a sudovi su donijeli 223 presude od kojih 209 osuđujućih, time da je 37 osoba osuđeno na kazne zatvora i međunarodna prostitucija (članak 178. KZ) primljeno je 11 prijava, 5 osoba je optuženo, sudovi su donijeli 7 presuda od kojih je 6 osuđujućih, time da su četiri osobe osuđene na kazne zatvora.

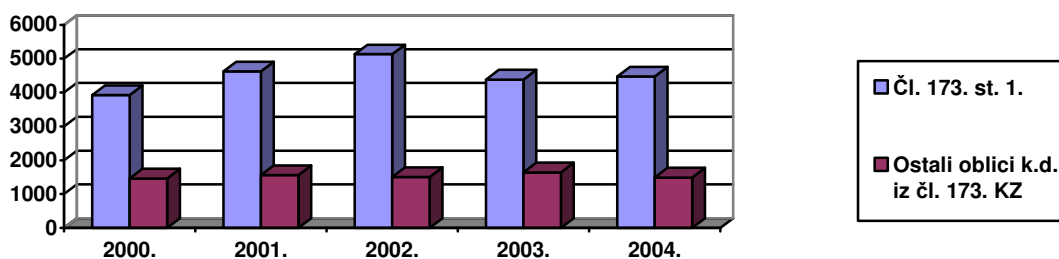
Podaci pokazuju značajan porast prijave za ova kaznena djela, ali i primjerenije reagiranje u odnosu na počinitelje kaznenih djela trgovine ljudima i međunarodne prostitucije, koja djela izazivaju značajnu pažnju međunarodne javnosti posebno Ministarstva pravosuđa SAD. Dok je prosjek zatvorskih kazni općenito 12,8% za ova dva kaznena djela sudovi su u 10 osuđujućih presuda osmorici okrivljenih izrekli kazne zatvora. Također je i za kazneno djelo protuzakonitog prebacivanja osoba preko državne granice iz članka 177. broj zatvorskih kazni iznad prosjeka, jer je od ukupno izrečenih 209 osuđujućih 37 ili 17,7% zatvorskih.

2.1.3.4. Kaznena djela vezana za zlouporabu opojnih droga

Za kazneno djelo iz čl. 173. KZ u 2004. prijavljeno je 5965 poznatih osoba ili 1% osoba manje nego tijekom 2003. kada je bilo prijavljeno 6028 osoba. Tijekom izvještajne godine za sve modalitete izvršenja kaznenog djela zlouporabe opojnih droga iz čl. 173. KZ prijavljeno je 4066 odraslih osoba, 1456 mlađih punoljetnih osoba i 443 maloljetne osobe.

Treba napomenuti da kazneno djelo posjedovanja opojnih droga iz čl. 173. st. 1. KZ, kao najblaži oblik ovog kaznenog djela, u ukupnom kriminalitetu vezanom za drogu sudjeluje sa 75,0% svih prijavljenih punoljetnih osoba. Odnos kaznenog djela zlouporabe opojnih droga iz čl. 173. st. 1. KZ i ostalih modaliteta izvršenja ovog djela kroz pet godina prikazan je u slijedećem grafikonu.

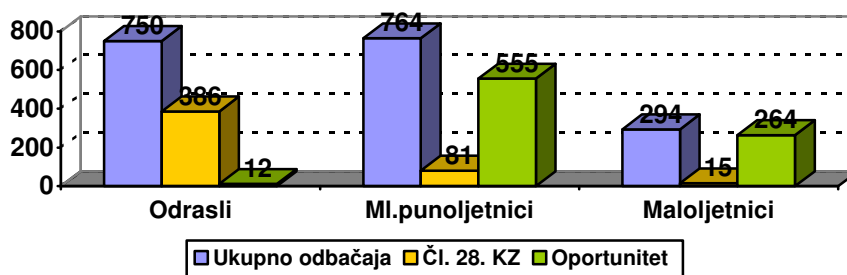
Odnos kaznenog djela iz čl. 173. st 1. i drugih oblika ovog kaznenog djela

Kako je policija dužna prijaviti svako kazneno djelo bez obzira na njegovu težinu, to se za kazneno djelo iz članka 173. stavak 1. KZ, posebno prijave podnose i za posjedovanje neznatnih količina opojne droge (jedan joint, po nekada i za opušak marihuane i slično). U takvim slučajevima kada se radi o bagatelnom djelu državni odvjetnici trebaju primjenom članka 28. KZ odbaciti prijavu ako je djelo očito beznačajno s obzirom na način postupanja počinitelja, njegovu krivnju i nastupjelu posljedicu za zaštićeno dobro i pravni sustav. U 2004. godini primjenom ovog instituta odbačene su 482 prijave ili 26,7% svih odbačaja za ovo djelo. Treba napomenuti da se ovaj institut najviše primjenjuje u odnosu na odrasle osobe, dok se kod mlađih punoljetnih osoba i maloljetnih osoba kod odbačaja više primjenjuje oportunitet. Ovakvo postupanje državnih odvjetnika je u skladu je s propisom čl. 175. Zakona o kaznenom postupku i čl. 64. Zakona o sudovima za mladež prema kojem državni odvjetnik može odlučiti da odgodi početak započinjanja kaznenog progona ako prijavljena osoba pristane da se podvrgne postupku odvikavanja od droge ili drugih ovisnosti. Cijeneći pozitivna iskustva primjene načela svrhovitosti u odnosu na mlađe punoljetne osobe smatramo da ta pozitivna iskustva treba primijeniti i u odnosu na osobe starije od 21 godine u svim slučajevima kada zbog male količine droge kazneni postupak nije najbolje rješenje.

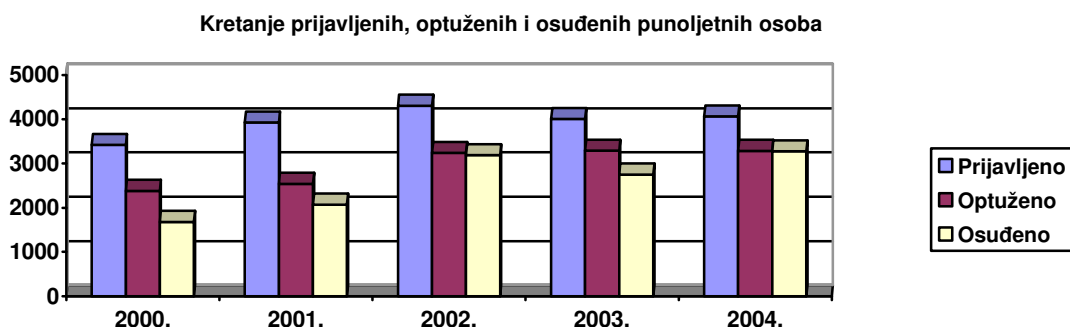
U donjem grafikonu dan je prikaz primjene oportuniteta i bagatelnog djela u odnosu na sve dobne skupine.

Članak 173. KZ -Odbačaji kaznenih prijava

U grafikonima 7. 8. i 9. koji se nalaze na stranici 83. ovog izvješća dan je pregled rasprostranjenosti ovih kaznenih djela po područjima pojedinih županijskih državnih odvjetništava. U grafikonu 7 dan je postotni pregled pojedinih dobnih skupina počinitelja u ukupnom broju prijava za ovo kazneno djelo. U grafikonu 8. dano je učešće ovih kaznenih djela u ukupnom prijavljenom kriminalitetu poznatih osoba, dok je u grafikonu 9. dan prikaz zastupljenosti prijava protiv poznatih počinitelja na sto tisuća stanovnika. Grafikoni pokazuju značajna odstupanja između pojedinih područja, kako u broju kaznenih djela, tako i u zastupljenosti pojedinih dobnih skupina. Te razlike su posebno značajne u broju prijavljenih počinitelja na sto tisuća stanovnika i potrebno je ocijeniti da li su one rezultat manjeg broja počinjenih djela ili razlike u kriterijima po kojima se podnose prijave.

a) Odrasle osobe

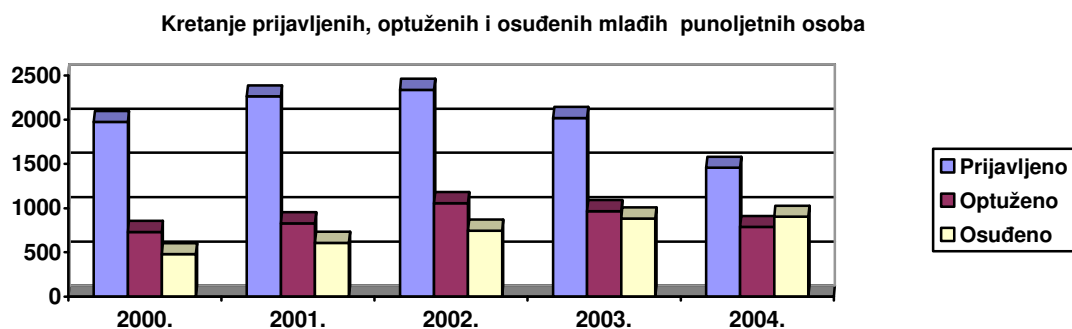
Gornji grafikon pruža uvid u kretanje prijava za kazneno djelo zlouporabe opojnih droga (čl. 173. KZ), za sve njegove modalitete u razdoblju od 2000. do 2004. godine u odnosu na prijavljene, optužene i osuđene odrasle osobe.

U 2004. odbačeno je 750 prijava, optužene su 3283 osobe. Za sve modalitete kaznenog djela iz čl. 173. KZ u izvještajnom razdoblju prema odraslim počiniteljima kaznenog djela doneseno je 3467 presuda, od toga je 3273 ili 94,4% osuđujućih. Broj zatvorskih kazni viši je od prosjeka. Izrečene 644 zatvorske kazne ili 19,7%. Razlog je što se za najteže oblike kaznenih djela iz članka 173. stavak 2. KZ u pravilu izriče zatvorska kazna, dok se za kazneno djelo iz članka 173. stavak 3. KZ ta kazna jedino i može izreći.

b) Mlađe punoljetne osobe

U ukupnom kriminalitetu mlađih punoljetnih osoba (4853 osobe u 2004.) kaznena djela vezana za zlouporabu opojnih droga sudjeluju s 1456 prijave ili 30%. Kako je u 2003. bilo prijavljeno 2020 mlađih punoljetnih osoba to je broj prijavljenih manji za 28%. Glavni razlog pada je smanjeni broj prijava za kazneno djelo posjedovanja opojnih droga iz

čl. 173. st. 1. KZ (1547 prijava u 2003., a 1128 prijava u 2004. godini ili 27,1% manje).

U 2004. godini prijavljeno je 1128 osoba, ili 77,5% od ukupno broja prijava za ovo djelo. Za kazneno djelo iz stavka 2. bilo je prijavljeno 190 mlađih punoljetnih osoba.

Odbačene su 764 prijave, od toga 555 ili 73% primjenom oportuniteta. Optuženo je 788 osoba, dok je presuda donesena u odnosu na 964 osobe. Od toga je bilo 904 ili 93,8% osuđujućih, time da su izrečene 184 maloljetničke sankcije.

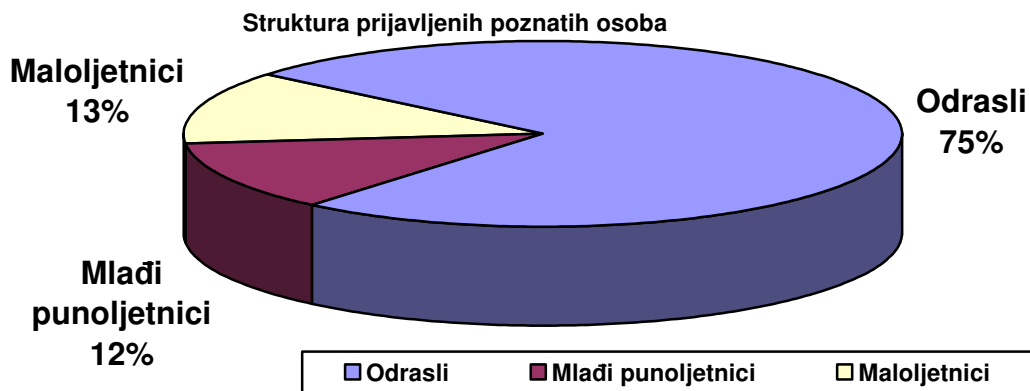
b) Maloljetne osobe

U ukupnom kriminalitetu maloljetnih osoba (3652 osobe u 2004.) kaznena djela vezana za zlouporabu opojnih droga sudjeluju s 443 prijave ili 13,5%. Kako je u 2003. bilo prijavljeno 766 maloljetnih osoba to je broj prijavljenih maloljetnih počinitelja manji za 42,2%. U grafikonu 7. na stranici 83. ovog izvješća prikazano je postotno učešće maloljetnih osoba u ukupno prijavljenom kriminalitetu zlouporabe opojnih droga.

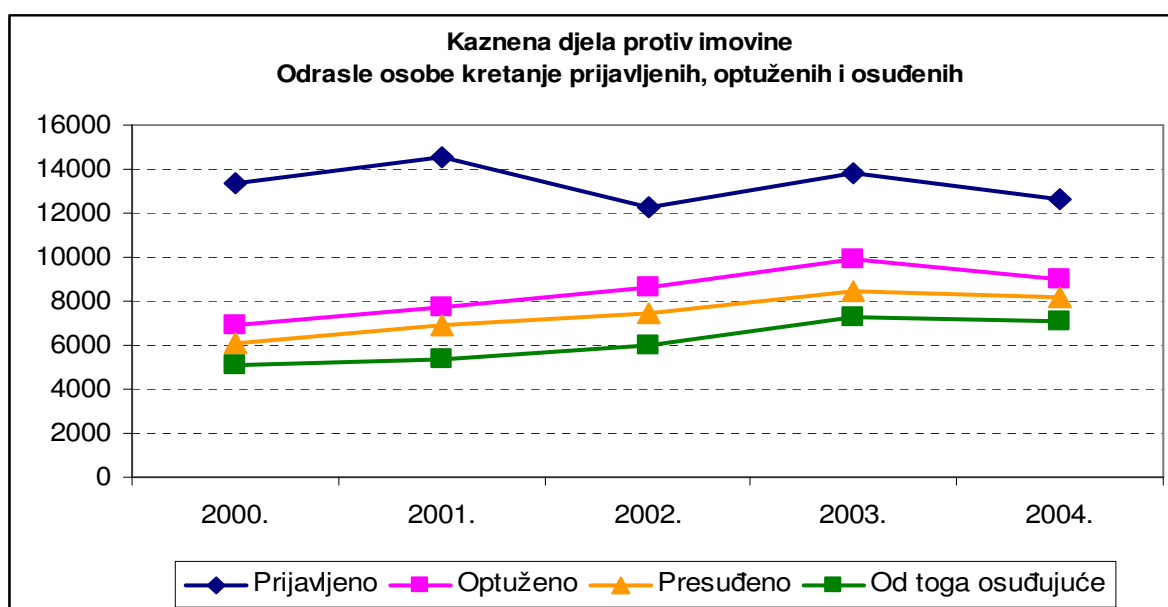
Za kazneno djelo posjedovanja opojnih droga iz čl. 173. st. 1. KZ prijavljeno je 348 ili 78,6% od ukupno 443 prijavljena maloljetnika. Za kazneno djelo iz čl. 173. st. 1. KZ od ukupno 550 prijava u radu (443 prijave u 2004. i 202 prijave iz ranijih godina) odluka je donesena u odnosu na 354 osobe, od čega je odbačeno 290 prijava, time da je u odnosu na 247 prijavljenih primijenjeno načelo oportuniteta, tako da je maloljetnik uz njegov pristanak prethodno upućen u centar za liječenje i prevenciju ovisnosti ili je upućen u savjetovalište za mladež.

2.1.3.5. Kaznena djela protiv imovine

Kaznena djela protiv imovine su u ukupnoj strukturi kriminaliteta najbrojnija kako u odnosu na poznate počinitelje, tako još više u odnosu na nepoznate počinitelje, jer se većina prijava protiv nepoznatih podnosi za ova djela. Učešće maloljetnika i mlađih punoljetnika je osjetno veće u nego kod drugih kaznenih djela (nešto više i od zlouporabe droge). Učešće pojedinih dobnih skupina daje slijedeći grafikon o strukturi prijavljenih poznatih osoba.

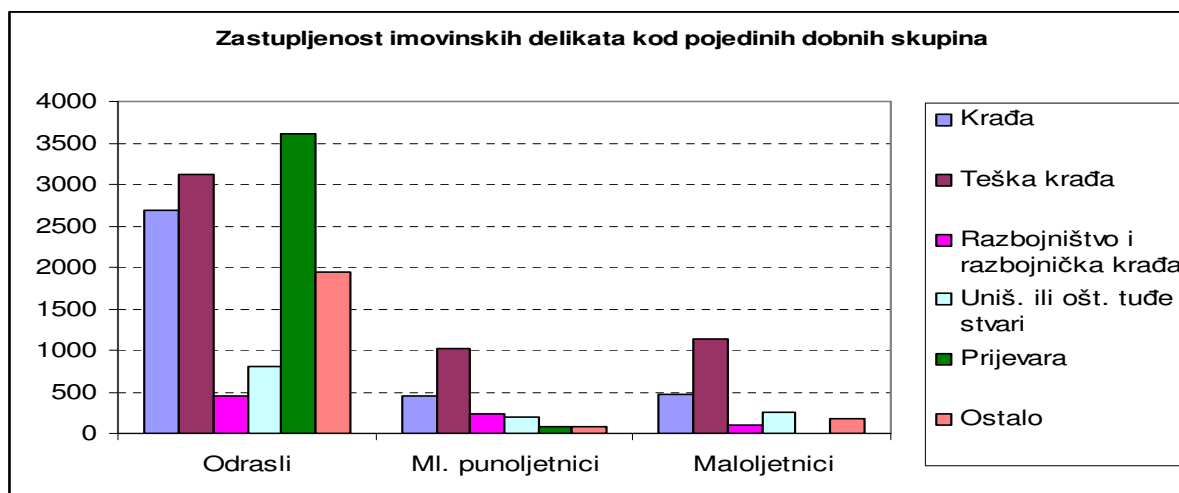
Uz grafikona je vidljivo da mlađi punoljetnici i maloljetnici sudjeluju s 23% u ukupnom broju prijavljenih za kaznena djela protiv imovine (za ova kaznena djela prijavljeno je 12617 odraslih, 2050 mlađih punoljetnika i 2144 maloljetnika), dok u ukupnom kriminalitetu sudjeluju s 16,4%.

Gornji grafikon pokazuje da postoje znatne oscilacije u broju podnesenih prijava protiv odraslih osoba. Nakon pada broja prijava za kaznena djela protiv imovine u 2002. godini bilježimo porast prijava u 2003. i zatim ponovo pad za 9% u 2004. godini. Ne mislimo da je došlo do ovako visokog pada ovih kaznenih djela, već samo do pada podnesenih prijava protiv poznatih osoba. Kako je to uvodno istaknuto iz godine u godinu imamo porast prijava za izvršena kaznena djela čiji su počinitelji nepoznati. Cijeneći da su u strukturi prijava protiv nepoznatih počinitelja imovinski delikti zastupljeni s 92%,³ to porast broja prijava protiv nepoznatih uz istovremeni pad broja prijava protiv poznatih počinitelja imovinskih delikata daje osnova za zaključak da je otkrivenost lošija nego ranije i da je to razlog pada broja prijava protiv poznatih.

U donjem grafikonu dan je usporedni prikaz najčešćih kaznenih djela protiv imovine prema dobi počinitelja.

³ Vidi tablicu 8. na str. 82.

Kao što je to naprijed naznačeno kaznena djela protiv imovine su značajno zastupljena u ukupnoj masi kriminaliteta kako kod odraslih osoba, tako i mlađih punoljetnika i maloljetnika, ali ako pogledamo strukturu kaznenih djela unutar pojedine dobne skupine, tada postoje razlike. Prijevare koje su najbrojnije kod odraslih osoba rijetke su među mlađim punoljetnim osobama i maloljetnicima, za razliku od toga kaznena djela teške krađe najbrojnija su u mlađoj populaciji.

Također postoje značajne razlike u načinu rješavanja prijava između odraslih osoba i mlađe populacije prijavljenih, posebno kod odbačaja prijava. Dok se kod odraslih osoba primjenom načela oportuniteta odbacuje zanemarivih 0,1% prijava, kod mlađih punoljetnih načelo oportuniteta primijenjeno je u odnosu 17% riješenih prijava, a kod maloljetnih počinitelja u 48% svih odluka uz obeštećenje oštećenika ovo načelo se može više primjenjivati i u odnosu na odrasle osobe.

U odnosu na punoljetne počinitelje riješeno je 15451 prijava, od čega odbačajem 5162 ili 33,4% riješenih prijava, neposrednim optuženjem 9593, te istražnim zahtjevom 696 prijava. Nakon istrage optuženo je 746 osoba.

Sudovi su donijeli 9349 presuda, od čega 8120 ili 86,9% osuđujućih. Većinom se izriču uvjetne osude (66,6%), zatvorskih kazni izrečeno je 16,9%, što je iznad prosjeka ove kazne. Za najteža kaznena djela (razbojništva i razbojničke krađe) izrečeno je 313 osuđujućih presuda, od čega 218 ili 69,6% zatvorskih kazni. Državna odvjetništva podnijela su 452 žalbe zbog odluke suda o kazni, tako da je žalbom napadnuta svaka 18 presuda, što obzirom na strukturu izrečenih kazni nije zadovoljavajuće.

2.1.3.6. Kaznena djela protiv opće sigurnosti ljudi i imovine i sigurnosti prometa

U 2004. godini primljene su 654 kaznene prijave zbog kaznenih djela protiv opće sigurnosti ljudi i imovine, a uz to u radu državnih odvjetništva bilo 269 prijava iz ranijih godina. U odnosu na 2003. godinu kada je zaprimljeno 645 prijava, broj novih kaznenih prijava povećan je za 1,4% tako da se poslije višegodišnjeg stalnog smanjenja prijava broj kaznenih prijava u zadnje tri godine stabilizirao na gotovo istom nivou jer je 2002. godine zaprimljeno 619 kaznenih prijava, 2003. godine 645, a ove godine kao što je naprijed navedeno 654 kaznene prijave.

Za kaznena djela izazivanja prometne nesreće iz članka 272. KZ u 2004. godini državna odvjetništva su primila 2755 kaznenih prijava protiv punoljetnih osoba (prijavljeno je 368 mlađih punoljetnih osoba). To je 5 prijava manje nego u 2003. godinu kada je primljeno 2769 prijava. Zbog kaznenog djela ne pružanja pomoći osobi koja je teško ozlijeđena u prometnoj nesreći (članak 273. st. 1. i 2. KZ) prijavljeno je 8 osoba.

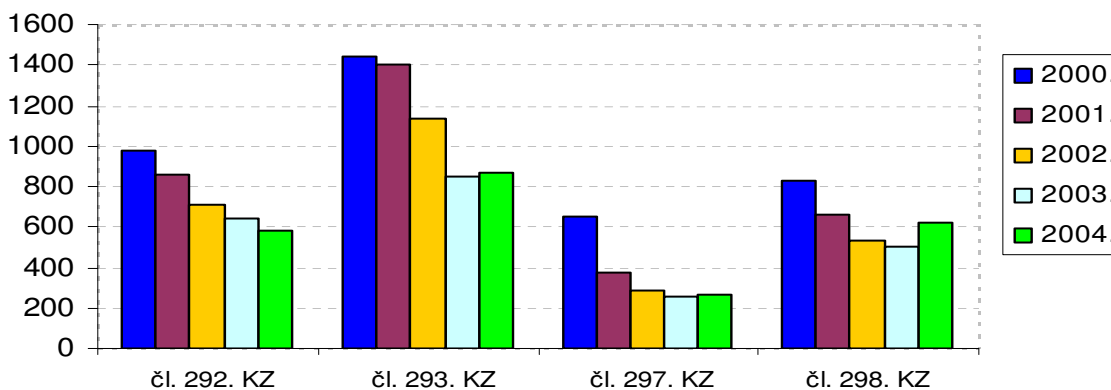
Za kaznena djela izazivanja prometne nesreće s najtežom posljedicom (prouzrokovanje smrti jedne ili više osoba iz čl. 272. st. 3. i 4. KZ) prijavljeno je 367 osoba, ili 7% više nego 2003. godine kada su bile prijavljene 343 osobe. Izrečeno je 2189 ili 92% osuđujućih presuda ali svega 159 ili 7% kazni zatvora.

2.1.3.7. Kaznena djela gospodarskog kriminaliteta

2.1.3.6.1. Kaznena djela protiv sigurnosti platnog prometa i poslovanja (Glava XXI KZ)

U 2004. godini za kaznena djela iz Glave XXI KZ primili smo 2888 novih prijava. Broj prijavljenih osoba u odnosu na 2003. godinu kada je podnijeta 2871 prijava pokazuje nezatni porast od 0,6%, čime je zaustavljen trend smanjenja broja prijava koji je bio prisutan unazad tri godine. U 2001. godine pad broja prijavljenih iznosio je 14%, u 2002. godine 16%, a u 2003. godini 12%.

Kretanje prijave za najbrojnija kaznena djela protiv platnog prometa i poslovanja

Stanje i kretanje kriminaliteta vidljivo je iz grafikona o petogodišnjim podacima o podnesenim kaznenim prijavama za kaznena djela; Zloporabe ovlasti u gosp. poslovanju iz čl. 292. KZ, Prijevare u gospodarskom poslovanju iz čl. 293. KZ, Nedoovoljene trgovina iz čl. 297. KZ i Izbjegavanja carinskog nadzora iz čl. 298. KZ, koja djela su za gospodarski probitak najvažnija i ujedno najbrojnija kaznena djela protiv sigurnosti platnog prometa i poslovanja iz Glave XXI KZ. Grafikon pokazuje trend trogodišnjeg kontinuiranog pada kaznenih prijava za navedena kaznena djela. Dok broj prijave u 2004. godini raste za kaznena djela iz čl. 293., 297. i 298. KZ za najteže kazneno djelo iz članka 292. KZ silazni trend se nastavlja. Uz kaznena djela koja su navedena u tabelarnom prikazu, značajni delikti iz Glave XXI KZ su još kazneno djelo sklapanja štetnog ugovora iz čl. 294. KZ, za koje su podnijete 44 prijave i kazneno djelo utaje poreza i drugih davanja iz čl. 286. KZ, za koje je podnijeto 67 prijave.

Za sva kaznena djela iz ove Glave Kaznenog zakona državna odvjetništva su tijekom 2004. gledajući po prijavljenim osobama imala u radu ukupno 4451 prijavu, od kojih je 2888 podnesenih 2004. godine, a 1563 prijave su iz ranijeg razdoblja.

Riješeno je 3112 kaznenih prijava, od kojih je 1213 odbačeno (39%), podignuto je 1213 neposrednih optužnih akata (39%) i podneseno 686 istražnih zahtjeva (22%). Najveći broj odbačaja donijet je za kazneno djelo prijevare u gospodarskom poslovanju iz čl. 293. KZ (498 ili 41%), jer se prijave za to kazneno djelo podnose često u slučajevima kada je očito da se ne radi o postupanju s prijevornom namjerom, pa prijave služe kao sredstvo pritiska za naplatu potraživanja.

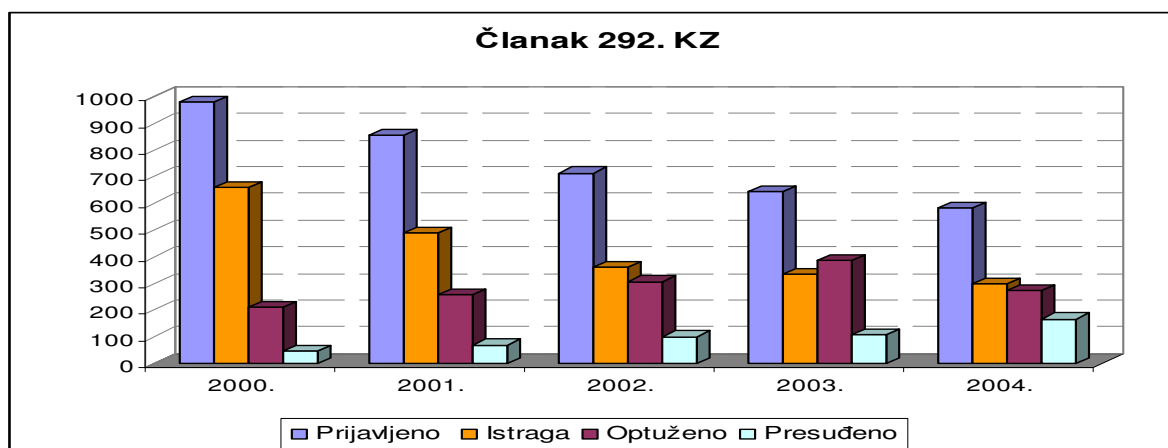
Istražni zahtjevi većinom su podneseni zbog kaznenog djela zlouporabe u gospodarskom poslovanju iz čl. 292. KZ i prijevare u gospodarskom poslovanju, a neposredni optužni akti u najvećem borju slučajeva podnose se na kaznena djela izbjegavanje carinskog nadzora iz čl. 298. KZ i nedozvoljene trgovine iz čl. 297 KZ.

Po dovršenju 735 istražnih postupaka državna odvjetništva su u odnosu na 220 osoba odustala od kaznenog progona, a protiv 515 osoba podignute su optužnice. Najveći broj obustava (129) odnosi se na kazneno djelo iz članka 292. KZ, kod kojeg kaznenog djela je dokazivanje posebno složeno, izjave dane policiji se često razlikuju od danih iskaza i samo dokazivanje u najviše slučajeva zavisi od nalaza i mišljenja knjigovodstvenog vještaka.

Optuženo je ukupno 1728 osoba i to neposredno bez provođenja istrage 1213 (70%), a nakon provedenih istraga 515 (30%). Sudovi su za ova kaznena djela u 2004. donesli 1619 odluka, od toga je bilo 134 ili 8% obustava i odbačaja po predaji optužnog akta sudu, a 1485 ili 92% na presuda. Od izrečenih 1485 presuda 1227 ih je osuđujućih (82,6%), 185 oslobađajućih (12,4%), a 73 su odbijajuće (5%).

Osuđujućim presudama izrečeno je 109 kazni zatvora (9%), 228 novčanih kazni (18,6%), 884 uvjetnih osuda (72%) i 6 sudskih opomena (0,4%). Unatoč tomu što se pretežni broj presuđenih predmeta odnosi na lakša kaznena djela s zapriječenom kaznom do tri godine zatvora, kaznenu politiku u ovoj oblasti kriminaliteta ocjenjujemo nezadovoljavajućom. Isto se odnosi i na pristup korekciji kaznene politike, jer državna odvjetništva su zbog odluke o kaznenopravnoj sankciji tek na svaku 11 presudu podnijela žalbu.

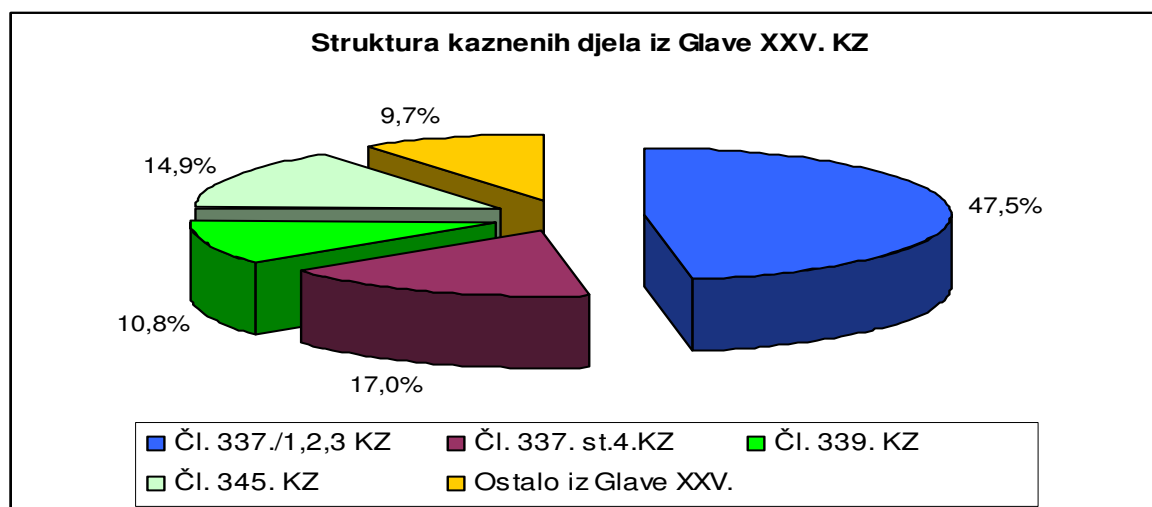
U pogledu rada na suzbijanju gospodarskog kriminaliteta znakoviti su niže prikazani podaci o prijavama i procesuiranju kaznenih djela zlouporabe ovlasti u gospodarskom poslovanju iz čl. 292. KZ. Naime, sa stajališta državnog interesa i gospodarskog probitka to je najznačajnije i najvažnije kazneno djelo iz Glave XXI KZ, jer su uz izigravanje propisa koji reguliraju obveze pravnih osoba prema državnom proračunu, česti pojavnici tog kaznenog djela su zlouporabe u raspolaganju državnom imovinom i imovinom pravnih osoba, kojima se državi i gospodarstvu nanosi velika šteta.

Usporedba podataka s prethodnim izvještajnim razdobljima pokazuje da sudovi za ovo kazneno djelo zadnjih godina donose više presuda. Međutim od ukupno 167 presuda svega je 90 ili 53,9% osuđujućih. Državna odvjetništva su na presude za ovo kazneno djelo podnijela 107 žalbi, time da je žalba podnesena protiv većine oslobađajućih presuda.

2.1.3.6.2. Kaznena djela protiv službene dužnosti (Glava XXV)

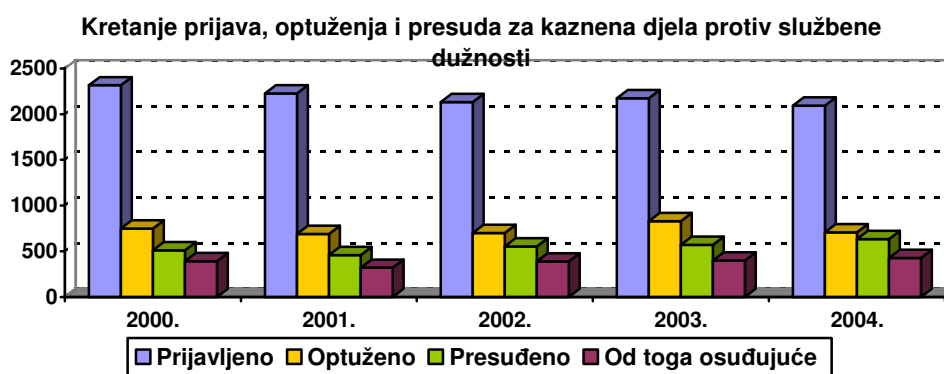
Za kaznena djela protiv službene dužnosti iz Glave XXV. KZ u 2004. prijavljeno je ukupno 2095 osoba, što je za 3,8% manje nego 2003. u kojoj je bilo prijavljeno 2177 osoba. Kaznena djela iz ove glave KZ sudjeluju u ukupnom kriminalitetu odraslih osoba s 5,1%.

Gornji grafikon pokazuje da u ukupnoj strukturi prijavljenih kaznena djela iz članka 337. stavak 1., 2. i 3. KZ učestvuju s 47,5%. Većinu prijava za kazneno djelo iz članka 337. stavak 1. i 2. podnose građani nezadovoljni odlukama sudova ili upravnih tijela. U ovim prijavama u pravilu osim tvrdnje da je službena osoba počinila kazneno djelo kad nije donijela odluku za koju podnositelj smatra da je jedina zakonita nema drugih podataka na osnovu kojih bi se moglo ispitati utemeljenost navoda prijave. Ove prijave u znatnoj mjeri opterećuju rad državnih odvjetništava i drugih tijela. U pojedinim slučajevima nakon prijave protiv suca, službenika u upravnim tijelima ili državnog odvjetnika koja je odbačena iz gore navedenih razloga slijedi nova prijava, sada protiv državnog odvjetnika ili zamjenika koji je donio rješenje o odbačaju kaznene prijave, a nakon tog odbačaja slijede podnesci Ministarstvu pravosuđa, Vladi RH ili pojedinim odborima Hrvatskog sabora. Nije rijedak slučaj da se po nekoliko puta pišu izjašnjenja ili daju izjave u vezi donesene odluke. Kolika je utemeljenost

ovakvih podnesaka pokazuje i podatak da je za kazneno djelo iz članka 337. stavak 1.,2. i 3.KZ od 1062 odluke povodom prijave bilo 907 ili 85,4% odbačaja. Smatramo da je potrebno s više kritičnosti cijeniti ovakve podneske i samo u slučaju kada se na temelju sadržaja podneska može zaključiti da postoje osnovi sumnje da je zlouporaba počinjena i kad i drugi podaci na to ukazuju treba ove podneske tretirati kao kaznene prijave u protivnom treba obavijestiti podnositelja da su navodi njegovog podneska neutemeljeni, jer rad na ovim podnescima nepotrebno u velikoj mjeri opterećuje državno odvjetništvo i policiju.

U 2004. su državna odvjetništva imala u radu 3184 prijave (prijavljenih 2095 i iz ranijih godina 1089 osoba). Riješena je 2181 prijava. Odbačajem je riješeno 1438 prijava, podneseno je 387 istražnih zahtjeva i 356 neposrednih optuženja. Nakon provedene istrage postupak je obustavljen prema 111 osoba, a optužene su 352 osobe. Slijedeći grafik prikazuje kretanje prijavljenih, optuženih, broja presuda i osuđenih za kaznena djela protiv službene dužnosti u razdoblju od 1999. do 2004.

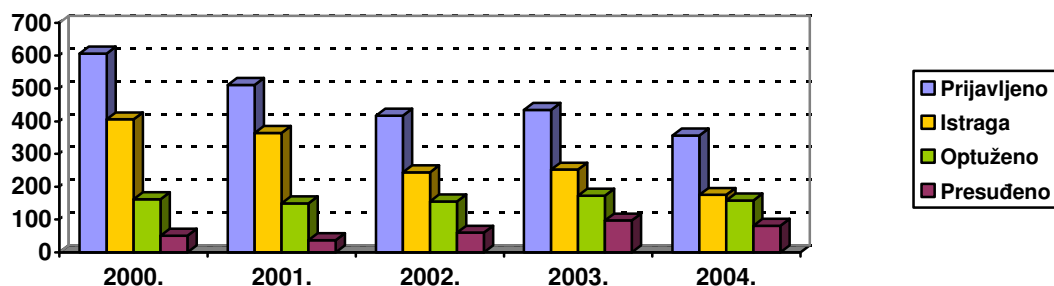
Ukoliko promatramo kretanje prijavljenih, optuženih i osuđenih od 1999. do 2004. osnovna karakteristika je visoki broj odbačaja prijave (iz gore navedenog razloga), dugotrajnost postupka i mali broj osuđujućih presuda.

Presude su donesene u odnosu na 635 osoba od kojih je 428 osuđujućih. Svega je 80 osoba osuđeno na kaznu zatvora. Sudovi su donijeli 154 oslobađajućih i 53 odbijajućih presuda što ukazuje da je uspješnost u postupku niža od prosjeka.⁴

Za kazneno djelo iz članka 337. st. 4. KZ, dakle, za najteže kazneno djelo iz ove glave izrečena je 81 presuda, što je nešto manje nego 2003. kad je izrečeno 97 presuda. Od 81 presude svega je 46 osuđujućih (56,8%), oslobađajućih je bilo 38,3% i 4,9% odbijajućih. Visoki postotak oslobađajućih i odbijajućih presuda pokazuje svu složenost i teškoće u dokazivanju ovih kaznenih djela.

⁴ Postotak osuđujućih za ova djela je 67,4%, postotak osuđujućih općenito je 87,6% (str. 9 Izvješća).

Prijave i ishod postupka za k.d. iz čl. 337. st. 4. KZ

Na temelju iskazanih podataka proizlazi da je odnos između podnesenih prijava, podignutih optužnih akata i izrečenih presuda nepovoljan. Upravo kod najtežih djela gospodarskog kriminaliteta postupak najduže traje i uspješnost je niža od prosjeka. To pokazuju i iskazane razlike između broja prijava, istraga, optuženja i broja presuda za kazneno djelo iz članka 337. stavak 4. KZ kao najtežeg kaznenog djela iz ove Glave.

2.1.3.7. Organizirani kriminalitet i korupcija

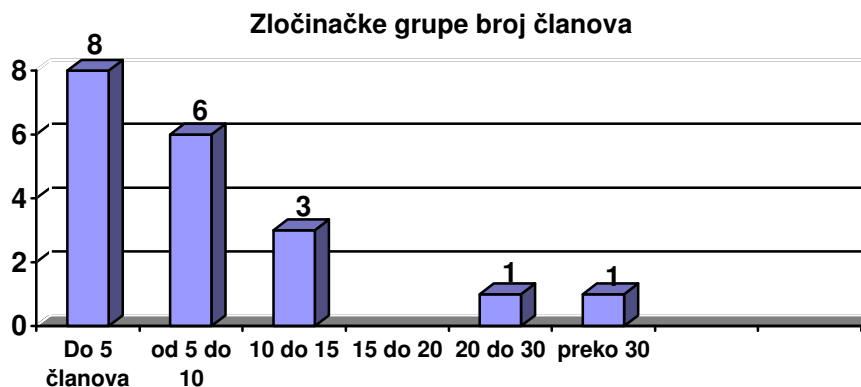
Tijekom 2004. godine Ured je primio 5 prijava protiv nepoznatih osoba i 319 prijava protiv poznatih osoba. Za korupcijska kaznena djela bilo podneseno 125 prijava ili 39,2% od ukupno prijavljenih, a za kaznena djela organiziranog kriminala 156 prijava ili 48,9%, te za ostala djela 38 prijava ili 11,9%.

2.1.3.7.1. Organizirani kriminalitet

Za kazneno djelo iz članka 333. KZ-a Uredu je bilo prijavljeno je 156 osoba. Kazneno djelo - udruživanja za počinjenje kaznenih djela - iz članka 333. KZ temeljno je kazneno djelo iz nadležnosti Ureda. Za ovo kazneno djelo u 2003. bilo je 229 osoba. Razlog smanjenom prilivu prijava za kaznena djela organiziranog kriminala nije u smanjenju prijava za ta djela općenito. Razlog je pravne prirode. Naime, dio organiziranog kriminala je zbog zauzetih pravnih shvaćanja da postoji prividni stjecaj između kaznenog djela iz članka 333. KZ i kaznenih djela kod kojih je kao kvalifikatorna okolnost da je djelo počinjeno u sastavu grupe ili zločinačke organizacije prešao u nadležnost redovnih državnih odvjetništava, tako da prilikom procjene strukture i kretanja organiziranog kriminaliteta to treba cijeliti. Izmjenama Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta pitanje nadležnosti Ureda je riješeno.

U 2004. godini Uredu je bilo prijavljeno 156 osoba za kaznena djela udruživanja za počinjenje kaznenih djela iz čl. 333 KZ ili 48,9% svih prijavljenih Uredu. Od tog broja 33 osobe su bile prijavljene za kazneno djelo iz čl. 333 st. 1 KZ, a 123 osobe za kazneno djelo iz čl. 333 st. 3 KZ. Niti jedna osoba nije bila prijavljena kao organizator zločinačke organizacije (kazneno djelo iz čl. 333 st. 2 KZ), ili kao pripadnik takve organizacije. Razlog tome je u težini dokazivanja postojanja zločinačke organizacije kako je ona bila određena u članku 89. stavak 23. KZ. Nakon izmjene Kaznenog zakona zločinačka organizacija je određena u skladu s Konvencijom UN o transnacionalnom organiziranom kriminalitetu. Navedena izmjena Kaznenog zakona trebala bi olakšati dokazivanje zločinačkog udruženja.

Grupe – prema broju članova

Za razliku od drugih oblika kriminaliteta u slučajevima organiziranog kriminaliteta pojedinom prijavom je u pravilu obuhvaćeno više osoba, a samo izuzetno jednom prijavom je prijavljena jedna osoba i to ako se radi o transnacionalnom organiziranom kriminalitetu, pa ostali članovi grupe ili organizacije nisu poznati. Radi boljeg prikaza strukture i pojavnosti organiziranog kriminaliteta analizirali smo prijavljene grupe prema broju članova. Gornji grafikon prikazuje 19 prijavljenih grupa prema broju članova.

Iz grafikona je vidljivo da organizirane grupe uglavnom imaju manji broj članova. Grupe koje su prijavljene Uredu u pravilu nemaju tako čvrstu strukturu kao zločinačke organizacije, stvaraju se kad za to postoji prvenstveno ekonomski interes i upravo zbog svoje mobilnosti, otkrivanje članova tih kriminalnih grupa je težak i složen posao.

Za razliku od drugih oblika kriminaliteta u slučajevima organiziranog kriminaliteta pojedinom prijavom je u pravilu obuhvaćeno više osoba, a samo izuzetno po jedna osoba i to ako se radi o transnacionalnom organiziranom kriminalitetu, pa ostali članovi grupe ili organizacije nisu poznati. Također treba istaknuti da je daljnja značajka organiziranog kriminaliteta da je unutar takovih grupa, odnosno organizacija u većini slučajeva počinjen veći broj kaznenih djela, te i tu okolnost treba uvažavati kod ocjene težine ovog kriminaliteta.

Struktura kaznenih djela počinjenih od strane zločinačkih skupina dana je u donjoj tablici. Ukoliko promatramo zbog kojih kaznenih djela (osim kaznenog djela iz članka 333. KZ su pripadnici organiziranih skupina najviše prijavljivani, odnosno koje je kazneno djelo bilo primarno u djelovanju organizirane grupe tada na temelju podataka proizlazi da je najveći broj prijavi podnesen za krivotvorenja i prijevare (9 grupa ili 47,4%), slijede po dvije prijave za grupe koje su se bavile ilegalnim prebacivanjem osoba preko državne granice, te prijave za dvije grupe za otmice i iznude.

Grupe - svrha organiziranja

Svrha organiziranja	Broj grupa	%
Ilegalno prebacivanje osoba preko granice	2	10,53
Krivotvorenje novca	1	5,26
Krivotvorenja i prijevare	9	47,37
Otmice i iznude	2	10,53
Ilegalni uvoz	1	5,26
razbojništva	1	5,26
Zlouporeba stečaja	1	5,26

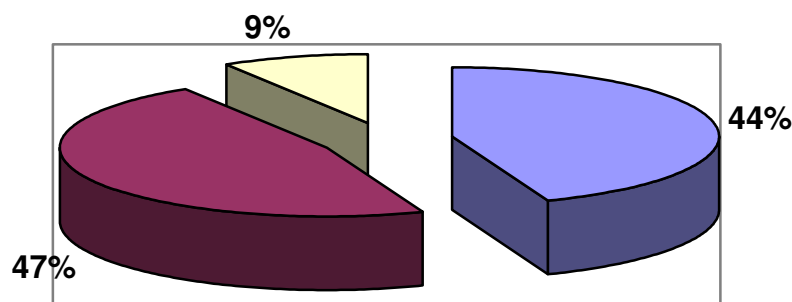
Drugo	2	10,53
Ukupno	19	100

Ured je imao u radu 178 prijava (prijava koje su ostale u radu i prijave iz tekuće godine) za organizirani kriminalitet. Meritornom odlukom je riješeno 159 prijava, dok su u odnosu na 19 osoba u tijeku izvidi i istražne radnje. Prijava je odbačena protiv 42 osobe ili 26%, istražni zahtjev je podnesen u odnosu na 15 osoba ili 74% od ukupnog broja riješenih prijava. Nakon provedene istrage postupak je završen obustavom u odnosu na 15 osoba ili 19% riješenih istraga, dok su optužene 64 osobe ili 81%. Sudovi su donijeli presude u odnosu na 5 osoba od kojeg broja su 2 oslobađajuće, a 3 su osobe osuđene, sve na kazne zatvora. Ured je podnio žalbe u odnosu na sve presuđene osobe i to kako zbog kazni tako i zbog drugih razloga.

2.1.3.7.2. Korupcijska kaznena djela

Korupcijska kaznena iz nadležnosti Ureda su kaznena djela zlorabe obavljanja dužnosti državne vlasti iz članka 338. KZ, protuzakonitog posredovanja iz članka 343. KZ, primanja mita iz članka 347 KZ i davanja mita iz članka 348. KZ, te zloraba u postupku stečaja iz članka 283. stavak 2. i 3. KZ i nelojalna konkurencija u vanjskotrgovinskom poslovanju iz članka 289. stavak 2. KZ, te nova kaznena djela primanja i davanja mita u gospodarskom poslovanju iz članka 294.a i 294.b KZ. D

Korupcijska kaznena djela u nadležnosti Ureda

■ **Primanje mita** ■ **Davanje mita** ■ **Zloupotreba obavljanja državne vlasti**

Gornji grafikon prikazuje strukturu prijavljenih korupcijskih kaznenih djela. Za primanje mita je prijavljeno su 53 osobe što je smanjenje u odnosu na 2003. kada je bilo prijavljeno 65 osoba, odnosno još veće smanjenje u odnosu na 2002. godinu kada je bilo prijavljeno 89 osoba. Smanjenje broja prijava za primanje mita uz istovremeni porast percepcije o korumpiranosti državnih službenika ukazuje da na ovom području ne ostvarujemo očekivane rezultate. Od ukupno prijavljenih 53 osoba, 43 osobe su prijavljene za "pravo" primanje mita iz članka 347. stavak 1. KZ kada počinitelji zahtijevaju ili primaju dar ili kakvu drugu korist da u granicama svoje ovlasti obave radnju koju ne bi smjeli obaviti ili da ne obave radnju koju bi morali obaviti, dakle krše svoje obveze. U ostalim slučajevima pojedine osobe prijavljene su da su zahtijevanje ili primile dar ili imovinsku korist kako bi obavile službenu radnju koju su dužne obaviti, dakle za "nepravo" primanje mita.

Na temelju podataka Ureda u strukturi prijavljenih osoba za primanje mita, prevladavaju prijave protiv policijskih službenika (14 ili 28%), koji po utvrđenju kažnjivih radnji (uglavnom prekršaja) traže novac kako ne bi podnijeli zahtjev za pokretanje

prekršajnog postupka. Također se prijavljuju službenici koji obavljaju službene poslove u tijelima državne uprave (15), odgovorne osobe koje u pravnim osobama obavljaju gospodarsku djelatnost (10), državni dužnosnici od kojih su prijavljena četiri suca općinskih sudova, zatim dva odvjetnika, dva liječnika i jedan sudski vještak.

U odnosu na 29 osoba kaznena prijava je odbačena (52,7%) i to zbog nepostojanja osnovane sumnje, dok je u odnosu na 26 osoba zahtijevano provođenje istrage. Nakon provedene istrage postupak je obustavljen protiv sedam osoba, dok su dvadeset i dvije osobe optužene. Donesene su 23 presude, od kojih dvadeset osuđujućih, dvije oslobađajuće i jedna odbijajuća. Trinaest osoba je osuđeno na zatvor, a sedmorici je izrečena uvjetna osuda. Ured se je žalio u odnosu na dvanaest presuda i to protiv devet presuda zbog kazne, a u dva slučaja zbog drugih razloga. Izrečeno je šest sigurnosnih mjera iz članka 77. KZ i dvije iz članka 77. KZ.

Za kazneno djelo davanja mita prijavljene su 53 osobe odnosno 47% od ukupnog broja prijavljenih osoba za korupcijska kaznena djela, što je povećanje u odnosu na 2003. kada su bile prijavljene 43 osoba (povećanje za 23%) i to je prvo povećanje kroz dva prethodna izvještajna razdoblja. Sve prijavljene osobe prijavljene su za kazneno djelo iz stavka 1.ovog članka.

Kaznena prijava je odbačena u odnosu na 12 osoba, većinom zbog nepostojanja osnovane sumnje da bi prijavljena osoba počinila prijavljeno kazneno djelo. Neposrednim optuženjem riješeno je 20 prijava ili 38%, dok je u odnosu na ostale osumnjičeničke podnesen istražni zahtjev. Nakon istrage postupak je obustavljen u odnosu na 6 osoba, dok je 20 osoba optuženo. U izvještajnom razdoblju sudovi su donijeli devetnaest presuda i to sve osuđujuće, tri osobe osuđene su na kazne zatvora, a šesnaestorici okrivljenika je izrečena uvjetna osuda. Izrečeno je sedam sigurnosnih mjera iz članka 80. KZ i jedna iz članka 77. KZ. Žalba zbog kazne podnesena je u odnosu na pet okrivljenih.

Za kazneno djelo zlorabe obavljanja dužnosti državne vlasti iz članka 338. KZ prijavljeno je 10 osoba odnosno 9% u strukturi korupcijskih kaznenih djela. U odnosu na osam osoba kaznena prijava je odbačena, a u odnosu na dvije osobe zahtijevana je istraga.

Zaključno možemo istaknuti da su vidljivi tek prvi pozitivni pomaci nakon osnivanja Ureda u sprječavanju korupcije. Da bi se postigli efekti koji se očekuju očito je potrebno, osim pojačanog rada Ureda i policije sustavno provoditi Nacionalnu strategiju borbe protiv korupcije. Tek sustavnim i koordiniranim djelovanjem svih nadležnih državnih tijela kroz duže razdoblje, a to pokazuju i iskustva drugih zemalja, moguće je u značajnoj mjeri smanjiti korupciju u javnom sektoru.

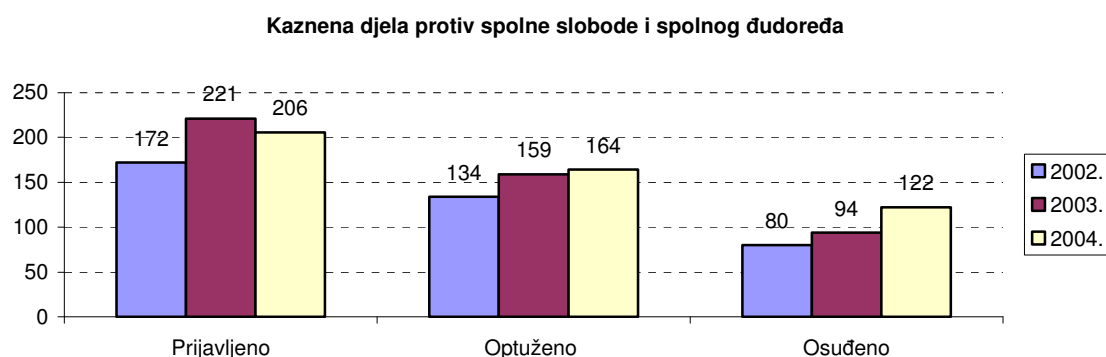
2.1.3.8. Kaznenopravna zaštita djece i maloljetnika

Zakon o sudovima za mladež (NN-111/97) pored posebnih odredbi za maloljetne i mlađe punoljetne počinitelje kaznenih djela sadrži i posebne odredbe o problematici kaznenopravne zaštite djece i maloljetnika (članak 117. - 126), čime je u znatnoj mjeri poboljšan status maloljetnih oštećenika tijekom kaznenog postupka. Propis čl. 117. citiranog Zakona propisuje da se za kaznena djela protiv; života i tijela, slobode i prava čovjeka i građanina, spolne slobode i spolnog ćudoređa, braka, obitelji i mladeži i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom, koja su počinjena na štetu djece i maloljetnika sude vijeća za mladež

i suci za mladež. Izmjenom Zakona o sudovima za mladež u ovaj popis je uvršteno i kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji iz čl. 215a. KZ, iako se radi o kaznenom djelu počinjenom na štetu punoljetne osobe. Naime, kada je nasilje u obitelji počinjeno nad djetetom ili maloljetnom osobom, tada se radi o kaznenom djelu zlostavljanja djeteta ili maloljetne osobe iz čl. 213. KZ.

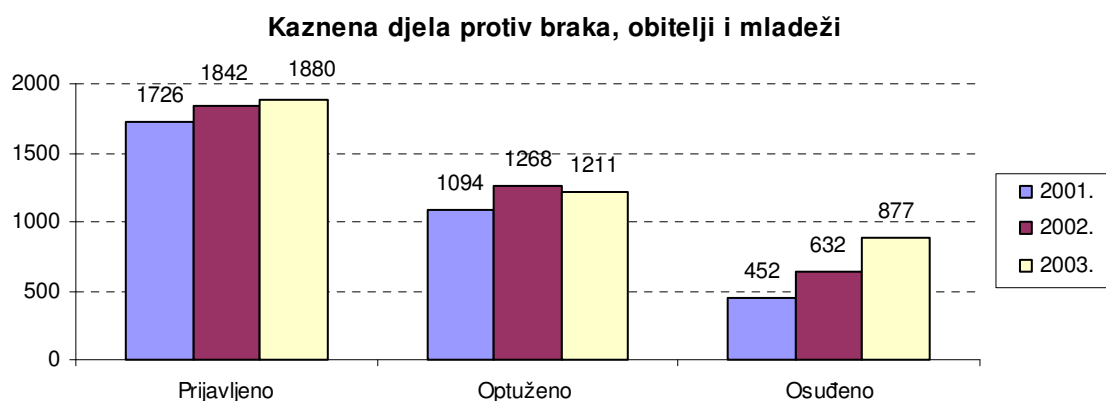
Od kaznenih djela protiv života i tijela 3 osobe su optužene i dvije osuđene za kazneno djelo teškog ubojstva, dok je jedna osuđena za kazneno djelo čedomorstva. Što se tiče pak kaznenih djela protiv slobode i prava čovjeka i građanina 4 osobe su prijavljene za protupravno oduzimanje slobode iz čl. 124. KZ, dok su za isto djelo 3 osobe optužene i 4 osuđene.

Uvid u broj prijavljenih, optuženih i osuđenih osoba za kaznena djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa kroz zadnje tri godine daje slijedeći grafikon.

Za kaznena djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa sudovi su izrekli sankcije prema 122 osobe, od toga je izrečeno 58 zatvorskih kazni. Kazne zatvora su u pravilu izrečene za kaznena djela silovanja, obljube s djetetom i kazneno djelo bludnih radnji.

Uvid u broj prijavljenih, optuženih i osuđenih osoba za kaznena djela protiv braka, obitelji i mladeži daje slijedeći grafikon.

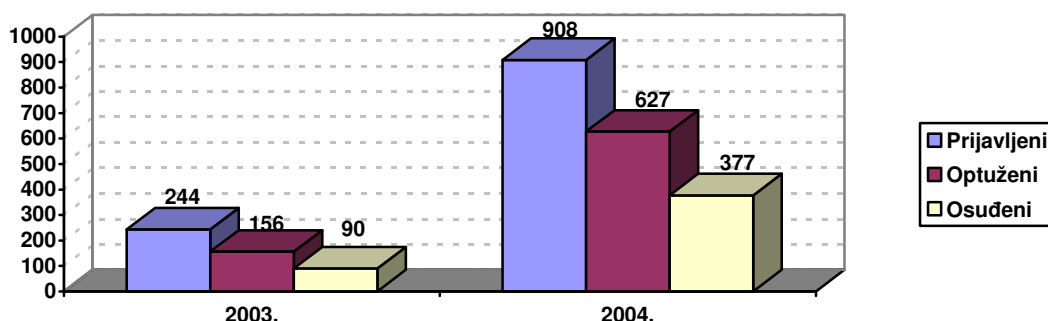
Tijekom 2004. godine za kaznena djela protiv braka, obitelji i mladeži prijavljeno je 2785 ili 48,0% osoba više nego tijekom 2003., optuženo je 1852 ili 53,0% više, dok je osuđeno 1290 osoba, što je u odnosu na raniju godinu više za 47%. Što se tiče strukture ove vrste kaznenih djela kao i u ranijim izvještajnim razdobljima najviše osoba je počinilo kazneno djelo zapuštanja i zlostavljanja djeteta iz čl. 213. KZ (908 ili 32,6%). Jednaki broj

prijavljenih bilježimo i za kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji iz čl. 215a. KZ (908 ili 34,0%). Sve ove osobe u pravilu su optužene u stjecaju i za kazneno djelo zlostavljanja djeteta ili maloljetne osobe iz čl. 213. KZ.

2.1.3.9. Nasilničko ponašanje u obitelji

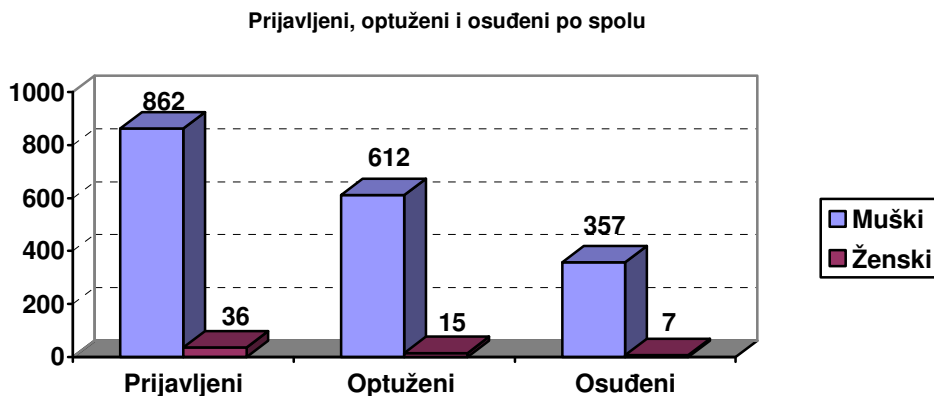
Državna odvjetništva s posebnom pozornošću prate kaznena djela nasilničkog ponašanja u obitelji iz čl. 215a. KZ i nastoje te predmete, kao uostalom i sve prijave za kaznena djela na štetu djece i maloljetnika, što hitnije riješiti. Ovo kazneno djela posebno iskazujemo u statističkim tabelama u zadnje dvije godine. Podaci pokazuju veliki porast ovih prijava i da bi mogli vidjeti gdje je nasilje najčešće počeli smo pratiti ovo kazneno djelo obzirom da spol počinitelja, te spol i dob žrtava, kao rad državnih odvjetništava.

Uvid u kretanje prijava, optuženja i osuđujućih presuda za kazneno djelo iz članka 215.a KZ u zadnje dvije godine daje slijedeći grafikon.

Iz gornjeg grafikona je vidljiv veliki porast prijavljenih, optuženih i osuđenih osoba. Smatramo da je i prije bilo nasilja u obitelji, ali uzrok ovako velikog porasta prijava nije drastični porast nasilja u obitelji, već okolnost da se radi o kaznenom djelu koje je propisano izmjenama i dopunama kaznenog zakona koje su stupile na snagu 30.12. 2000., pa stoga kao i kod svih novih kaznenih djela tek nakon protoka nekog vremena u praksi počinje puna primjena tih odredbi.

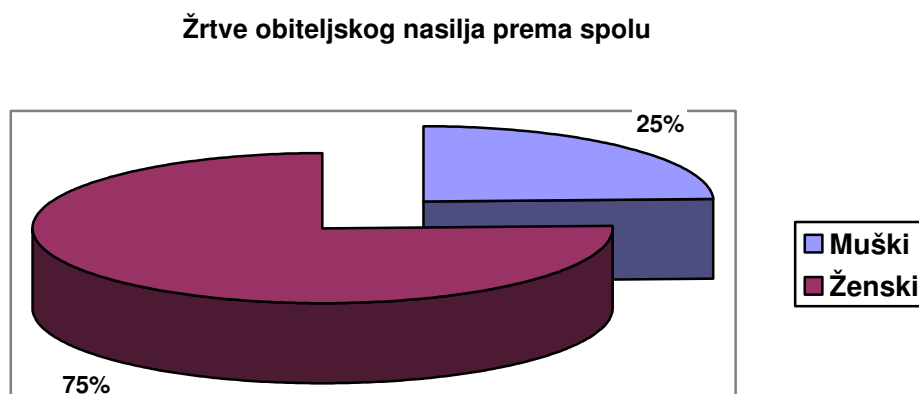
U tablici 22. koja se nalazi na stranici 96. dan je prikaz prijavljenih osoba, odbačaja prijava, optuženja, te presuda, po spolu osumnjičenog, odnosno okrivljenog, ali i spol i dob žrtava. Podaci iz tablice ne iznenađuju previše. Od 908 prijavljenih njih 862 su prijavljeni za kaznena djela nasilja u obitelji počinjena isključivo prema odraslim članovima obitelji, a 122 ili 13% i prema maloljetnim članovima obitelji.

Slijedeći grafikon pokazuje spolnu pripadnost prijavljenih osoba, optuženih i osuđenih osoba u 2004. godini. Očekivani je podatak da je velika većina optuženih i osuđenih za nasilje u obitelji muškog spola.

Osim spola prijavljenih i optuženih osoba cijenimo da je potrebno kod ovog kaznenog djela pratiti i broj žrtvi, te njihovu dob i spol. Tablica 22. (str. 96) pokazuje da na svaku prijavljenu osobu dolazi 1,6 žrtvi, te da je 390 ili 26,2% žrtava maloljetno.

Zastupljenost prema spolu žrtve pokazuje slijedeći grafikon.

U znatnom broju slučajeva žrtve obiteljskog nasilja su žene, ali isto tako žrtve obiteljskog nasilja su i djeca, stoga ne čudi da je 25% žrtava muškog spola.

2.1.4. Odgovornost pravnih osoba za kaznena djela

Zakon o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela (u daljnjem tekstu ZOPOKD) objavljen je u Narodnim novinama broj 151 od 24. rujna 2003., stupio je na snagu 24. ožujka 2004. Zakonom je u pravni sustav uvedena odgovornost pravnih osoba za kaznena djela sa svim proturječnostima i dvojabama što ih ove promjene donose u sustav kaznenog prava, koji je do sada bio isključivo vezan uz odgovornost fizičkih osoba.

Donošenje ZOPOKD bilo je potrebno ne samo zbog međunarodnih obveza Republike Hrvatske. Državni odvjetnici i suci koji rade na kaznenim predmetima ponekada se u praksi susretnu sa slučajem, u kojem istina postoji odgovornost odgovorne osobe za kazneno djelo, ali sve u tom slučaju ukazuje da je odgovorna osoba postupala u interesu pravne osobe znajući da time krši zakon, dakle ne zbog toga što je to osobno htjela i ne u osobnom interesu. U takvim slučajevima kada su interesi pravne osobe toliko veliki da pojedinac – odgovorna osoba na određeni način pristaje na činjenje kaznenog djela i na posljedice, jer mu drugo osim da da otkaz ne preostaje, nepravедno je da je samo ta odgovorna osoba kažnjena, razlozi pravičnosti traže da se kazni i onaj u čijem interesu je to djelo počinjeno. Nadalje, u velikim korporacijama tzv. korporativna volja je jača od volje pojedinaca i veoma teško je reći da je upravo jedan pojedinac odgovoran za počinjeno kazneno djelo. To i novi oblici organiziranog kriminaliteta kao i razvoj novih tehnologija dovodi to do takvih oblika kriminaliteta u kome je pojedinac postao nevažan, a sve su oči uprte u pravne osobe, kao npr. kod kaznenih djela protiv okoliša.

Kako je odgovornost pravnih osoba za kaznena djela novina u našem kaznenom zakonodavstvu, jer su prema dosadašnjim propisima pravne osobe odgovarale isključivo za kažnjive radnje - privredne prijestupe i prekršaje, odnosno nakon donošenja Zakona o prekršajima (NN-88/02 i 122/02) isključivo za prekršaje, to je Državno odvjetništvo Republike Hrvatske zbog mogućih nejasnoća donijelo naputak o primjeni Zakona o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela. Smatramo da je taj naputak omogućio brzu implementaciju Zakona, tako da je do njegove primjene došlo tijekom 2004. godine.⁵

2.1.4.1. Kretanje i struktura prijavljenog kriminala pravnih osoba

Tijekom 2004. godine državna odvjetništva primila su svega 85 prijava protiv pravnih osoba. Pravne osobe se uglavnom pojavljuju kao počinitelji kaznenih djela protiv platnog prometa i poslovanja, te imovinskih kaznenih djela.

Za gospodarska kaznena djela prijave se ne podnose odmah po počinjenju djela nego tek protekom određenog vremena, što otežava postupak dokazivanja, te udaljuje vrijeme postupka od vremena počinjenja. Razlog tome što se tek protekom vremena dolazi do saznanja da je kazneno djelo počinjeno (prilikom izrade izvješća, inventura i slično), ali i to što gospodarski subjekti najprije nastoje naplatiti sporna potraživanja i tek ako u tome ne uspijevaju ponose prijave (zlouporabe, prijevare u gospodarstvu i dr.). Na osnovu ovog iskustva i prvih pokazatelja iz 2005. veći priliv prijava možemo očekivati tijekom 2005. godine.

Struktura kriminala pravnih osoba dana je u tablici 23. na stranici 98. ovog Izvješća. Najviše prijava podneseno je za kaznena djela protiv platnog prometa i poslovanja (37 ili 43,5%) i to 9 prijava za kazneno djelo iz članka 292. KZ – *zlouporaba ovlasti u gospodarskom poslovanju*, dok je 27 prijava podneseno za kazneno djelo iz članka 293. KZ – *prijevare u gospodarskom poslovanju*. Ovakva struktura je bila u i očekivana.

⁵ Iskustva iz drugih zemalja pokazuju da je primjena zakona o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela bila puno sporija.

Druga po brojnosti su kaznena djela protiv slobode i prava čovjeka i građanina iz Glave XI. KZ (15 prijava li 17,6%) i to isključivo za kazneno djelo iz članka 114. KZ - povreda prava na rad i drugih prava iz rada. Interesantno je da su od 5 prijava za kaznena djela protiv okoliša iz Glave XIX. KZ tri podnijete za nova kaznena djela i to; 1 prijava za kazneno djelo iz članka 252.a KZ – *protupravna gradnja*, a 2 prijave za kazneno djelo iz članka 261.a KZ – *protupravna eksploatacija rudnog blaga*.

2.1.4.2. Rad državnih odvjetništava i odluke u kaznenom postupku

Kao što je to navedeno pod a) primljeno je 85 prijava. Meritorno je riješeno 45 prijava dok je 40 ostalo neriješeno i to uglavnom na prikupljanju potrebnih obavijesti, tako da je svega jedna prijava ostala neriješena u državnom odvjetništvu.

Od 45 riješenih prijava odbačene su 32 prijave (većinom jer su podnesene za počinjenje radnji prije stupanja zakona na snagu), podignuto je 7 optužnih prijedloga i 3 neposredne optužnice, dok je u odnosu na tri pravne osobe podnesen istražni zahtjev. Donesena je svega jedna presuda. Presuda je osuđujuća, donio ju je Općinski sud u Osijeku time da je pravnoj osobi izrečena novčana kazna.

Još jednom možemo istaknuti da je to tek početak i za očekivati je da će tijekom 2005. godine biti kako više prijava, tako i više odluka na temelju kojih će se moći dati procjene kako o strukturi, tako i o odlukama sudova u odnosu na slučajeve u kojima je podignut optužni akt protiv pravnih osoba.